

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

У.Тоўсцік. "Беларускім літаратарам 1920 — 1930 гг. прысвячаецца".

"ФІНІШНАЯ ПРАМАЯ"

ГОДА НАШЫХ КЛАСІКАЎ

26 кастрычніка на роднай Коласавай Стаўцоўшчыне адбудзецца Рэспубліканскае свята паэзіі "О, Беларусь, ты сэрца і душа..." да 130-х угодкаў Песняра. А 1 лістапада ў сталіцы стартуюць чарговыя "Каласавіны".

С. 3, 11

ВІЦЕБСКАЯ ШКОЛА. ЛЁС РОБЕРТА ФАЛЬКА

С. 15

ЯКІЯ ПЕРСПЕКТЫЎНЫЯ КУЛЬТУРНЫЯ ПРАЕКТЫ ЦІКАВЯЦЬ МЕЦЭНАТАЎ І СПОНСАРАЎ?

С. 3

ГРОДНА 2012

ПЕРШЫ НАЦЫЯНАЛЬНЫ ФОРУМ "Музеі Беларусі"

МУЗЕЙНЫЯ ТРЭНДЫ MADE IN BELARUS

С. 7 — 10

Работы выпускнікоў і студэнтаў факультэта экранных мастацтваў БДАМ трапяць у праграму "Беларуская панарама" Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад".

С. 3

Аб'ява*

ОАО "Гомель-Белпромкультура" УНП №40069601.

ОТКРЫТОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО ГОМЕЛЬБЕЛПРОМКУЛЬТУРА

единственное специализированное предприятие по производству мебели и оборудования для библиотек и учреждений культуры предлагает

кафедры, стеллажи, столы, шкафы, банкетки, трибуны, мольберты
г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

15 кастрычніка ў Маскве адбылася сустрэча міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі з міністрам культуры Расійскай Федэрацыі Уладзімірам Мядзінскім пры ўдзеле Дзяржаўнага сакратара Саюзнай дзяржавы Рыгора Рапаты

Па выніках сустрэчы міністра культуры Беларусі Паўла Латушкі з міністрам культуры Расіі Уладзімірам Мядзінскім пры ўдзеле Дзяржаўнага сакратара Саюзнай дзяржавы Рыгора Рапаты была дасягнута дамоўленасць аб стварэнні пастаяннай рабочай групы па разглядзе і рэалізацыі праектаў Саюзнай дзяржавы ў сфе-

Сустрэчы і супрацоўніцтва

У ходзе перамоў бакамі была разгледжана магчымасць арганізацыі ў Расійскай Федэрацыі гастролей вядучых творчых калектываў Беларусі: Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Рэспублікі Беларусь, Беларускага дзяржаўнага заслужанага ансамбля "Харошкі" ды іншых. Да таго ж, Павел Латушка і Уладзімір Мядзінскі абмеркавалі пытанні арганізацыі стажыровак выкладчыкаў і студэнтаў устаноў адукацыі і сферы культуры Беларусі ў вядучых расійскіх ВНУ мастацкай адукацыі.

Міністры дамовіліся актывізаваць адносіны ў сферы музейнай і выставачнай дзейнасці паміж дзвюма краінамі. У прыватнасці, разгледжана магчымасць арганізацыі ў 2014 годзе выстаўкі "Брэсцкая крэпасць" сумесна з Цэнтральным музеем Вялікай Айчыннай вайны 1941 — 1945 гг. (Масква) у Мемарыяльным комплексе "Брэсцкая крэпасць — герой".

Таксама запланаваны мерапрыемствы па ўвекавечванні ў Расіі памяці вядомых беларусаў, якія ўнеслі вялікі ўклад у агульную гістарычную і культурную спадчыну Беларусі і Расіі. У прыватнасці, запланавана ўстаноўка помніка народнаму артысту СССР, народнаму артысту Беларусі Уладзіміру Мулявіну ў Екацярынбургу.

Пад час перамоў былі абмеркаваны пытанні рэалізацыі сумесных праектаў. Адным з іх павінен стаць праект па аднаўленні сядзібы Дастаеўскіх у вёсцы Дастоева Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці. Ён будзе ажыццёўлены пры фінансавай падтрымцы з бюджэту Саюзнай дзяржавы Расіі і Беларусі.

Асабліва ўвага на сустрэчы была нададзена развіццю адносін у сферы кінавытворчасці. Бакі абмеркавалі пытанні па стварэнні сумеснага беларуска-расійскага фільма "Першая сусветная", які таксама плануецца ажыццявіць пры фінансавай падтрымцы Саюзнай дзяржавы.

Таксама міністры культуры разгледзілі пытанні правядзення ў 2013 годзе Дзён культуры Расіі і Дзён культуры Санкт-Пецярбурга ў Беларусі.

У рамках візіту міністр культуры Беларусі наведаў Цэнтральны Музей Вялікай Айчыннай вайны 1941 — 1945 гг. на Паклоннай гары з мэтай азнаямлення з сучаснымі тэхналогіямі стварэння экспазіцыі для наступнага выкарыстання гэтага вопыту ў рабоце над новай экспазіцыяй Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ў Мінску.

ры культуры і мастацтва на ўзроўні намеснікаў міністраў культуры абедзвюх краін.

Таксама 15 кастрычніка ў Маскве была падпісана міжведамасная праграма супрацоўніцтва паміж Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам культуры Расійскай Федэрацыі на 2013 — 2014 гады.

У рамках праграмы запланавана рэалізацыя шэрагу мерапрыемстваў і сумесных праектаў, накіраваных на развіццё культуры і мастацтва абедзвюх краін. Бакі будуць садзейнічаць пашырэнню супрацоўніцтва і ўстанаўленню кантактаў паміж музычнымі ўстановамі, канцэртнымі арганізацыямі, творчымі саюзамі, а таксама абмену асобнымі выканаўцамі, музычнымі калектывамі і спецыялістамі.

Таксама міністэрствы культуры Беларусі і Расіі плануецца развіваць супрацоўніцтва ва ўсіх сферах праз абмен інфармацыяй аб правядзенні міжнародных фестываляў, святкаванні памятных дат ды іншых значных падзей, якія будуць праходзіць на тэрыторыі абедзвюх краін; будуць заахвочваць развіццё кантактаў паміж прафесійнымі тэатрамі, тэатральнымі саюзамі, а таксама садзейнічаць абмену выканаўцамі і пастановачнымі групамі паміж тэатрамі Беларусі і Расіі.

Праграма ўключае шэраг пунктаў, што, у прыватнасці, закранаюць пытанні развіцця супрацоўніцтва ў сферы кінематографіі, рэстаўрацыі помнікаў гісторыі і культуры, музейнай і выставачнай дзейнасці, бібліятэчнай справы, арганізацыі абменных стажыровак выкладчыкаў і студэнтаў ВНУ культуры ды многае іншае.

У рамках праграмы прадугледжана правядзенне Дзён культуры Расіі ў Беларусі ў 2013 годзе і Дзён культуры Беларусі ў Расіі ў 2014-м.

Таксама гэтым жа днём, 15 кастрычніка, адбылася сустрэча міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі і дырэктара Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Алега Сільвановіча з генеральным дырэктарам, старшынёй Праўлення кінаканцэрна "Мосфільм" Карэннам Шахназаравым. Па выніках сустрэчы кіраўнік расійскага кінаканцэрна прыняў запрашэнне паўдзельнічаць у Мінскім міжнародным кінафестывалі "Лістапад" у якасці спецыяльнага гасця.

Механізм для міжнароднага поля

Ёсць нюансы: дыялектыка пераходу колькасці ў якасць

16 кастрычніка ў Маскве ў рэдакцыі "Расійскай газеты" адбыўся міжнародны "круглы стол" "Актуальныя праблемы расійска-беларускага гуманітарнага супрацоўніцтва", у якім прынялі ўдзел прадстаўнікі культурнай эліты абедзвюх краін.

Ініцыяваў дыялог спецыяльны прадстаўнік Прэзідэнта Расійскай Федэрацыі па міжнародным культурным супрацоўніцтве Міхаіл Швыдкой, які і задаў тэму размовы.

Асноўная гутарка разгарнулася вакол таго, што пры ўсёй шчыльнасці ды насычанасці міжкультурных кантактаў паміж беларусамі і расіянамі ўсё ж прысутнічае адчуванне пэўнай іх недастатковасці, наяўнасці шматлікіх культурных лакун, якія патрабуюць свайго запаўнення.

Доктар філалагічных навук, прафесар, вядучы навуковы супрацоўнік Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Іван Саверчанка выказаў думку, што большаму збліжэнню паміж нашымі народамі мусіць паспрыяць сумесная прапаганда лепшых узораў нацыянальных беларускай і рускай літаратур, у тым ліку — таго, што ствараюць у абедзвюх краінах сучасныя аўтары. І ў гэтай галіне маецца багаты рэзерв: па словах Івана Саверчанкі, літаратурны ўзаемаабарот паміж нашымі краінамі сёння нашмат ніжэйшы, чым быў у савецкія часы.

Любоў Турбіна, паэт, перакладчык, старшы навуковы супрацоўнік аддзела літаратур народаў Расіі і СНД Інстытута сусветнай літаратуры імя А.М. Горкага Расійскай акадэміі навук, пацвердзіла, што праблема ўзаемаабмену на ўзроўні літаратурных тасункаў ускладняецца яшчэ і таму, што, прынамсі, у Расіі прынята лічыць, нібыта паміж нашымі народамі не існуе моўнага бар'еру. А з гэтай прычыны цэлы пласт беларускамоўнай культуры аказваецца быццам бы за бортам: сёння ў Маскве рыхтуюць перакладчыкаў з усіх моў краін былога Савецкага Саюза... акрамя беларускай. І з гэтай прычыны беларуская літаратура на сучаснай расійскай прасторы ў большай ступені прадстаўлена выданнямі камерцыйна-забаўляльнага характару, чым сур'ёзнымі ўзорамі высокай літаратуры.

Генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Алег Сільвановіч засяродзіў увагу на

эканамічных аспектах супрацоўніцтва і тых задачах, якія патрабуюць пільнай да сябе увагі. У прыватнасці, ён распавёў, што, пры актыўнай прысутнасці расійскіх кінавытворцаў на беларускай прасторы, многія магчымыя міждзяржаўныя праекты ў сферы кінематографіі не атрымалі сваёй практычнай рэалізацыі толькі таму, што існуюць сур'ёзныя адрозненні ды разыходжанні ў заканадаўствах Беларусі і Расіі. Прыкладам, па-рознаму трактуецца паняцце нацыянальнага фільма. З прычыны гэтага немагчымае адначасовае прыцягненне дзяржаўнага фінансавання з абодвух бакоў. Ды і шэраг іншых асаблівасцей заканадаўства таксама не дазваляе пакуль развіваць міждзяржаўнае кінасупрацоўніцтва гэтак жа інтэнсіўна, як развіваецца камерцыйнае.

Але ж, як слушна заўважыла намеснік начальніка Дэпартаменту сацыяльнай палітыкі і інфармацыйнага забеспячэння Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы Вольга Вінаградва, сёння для любога творцы, зацікаўленага ў міжкультурных праектах, адкрываецца шырокае кола магчымасцей, у тым ліку фінансавых. І не варта спадзявацца на тое, што аднойчы з'явіцца сістэмная мультыкультурная праграма, якая раз і назаўсёды на міждзяржаўным узроўні вырашыць усе магчымыя пытанні, што паўстаюць перад кожным з нас. У тым ліку, не варта ўспрымаць і культурныя праграмы Саюзнай дзяржавы як своеасаблівую панацею ды магчымасць атрымання "лёгкіх грошай". Варта весці гаворку пра высокі, насамрэч міжнародны ўзровень ды гэткую ж міжнародную значнасць культурных падзей.

Працягваючы думку, рэдактар аддзела тэатра газеты "Культура" Таццяна Команова адзначыла, што нярэдка сапраўднае сумеснае праца завяршаецца тады, калі на самой справе яна толькі пачынаецца. Бо недастаткова адной толькі рэалізацыі сумесных беларуска-расійскіх культурных праектаў — акрамя непасрэднай "вытворчасці" на самым пачатку неабходна клапаціцца і аб механізмах ды формах іх працоўнага, папулярызацыі ў самых шырокіх колах. Такім прыкладам, прынамсі, у галіне тэатральнага мастацтва, можна назваць беларуска-расійскую пастаноўку спектакля "Вяселле" ў Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Янкі Купалы, якая ажыццявілася дзякуючы фінансавай падтрымцы Міждзяржаўнага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва дзяржаў — удзельніц СНД: яе прэм'ера стала не фіналам,

а — пачаткам сапраўднай узаемнай работы, прэзентацыі яе на шырокім міжнародным полі. І, думаемца, гэтая схема цалкам магчымая для рэалізацыі ў самых розных галінах культуры.

Гэта пацвердзіў і дырэктар расійскага выдавецтва "Художественная литература" Георгій Прахін, які прызнаў, што колькі б мы ні гаварылі пра ўзаемную прыязнасць, калі яна будзе рэалізоўвацца адно толькі ў вузкіх колах зацікаўленых спецыялістаў і не акажацца запатрабаванай рознымі катэгорыямі патэнцыйных спажыўцоў, ніякага сапраўднага зруху ў гэтай справе чакаць не выпадзе.

Выканаўчы дырэктар Міжнароднага культурнага цэнтра Ілья Рэйзіс падкрэсліў і той факт, што нельга разглядаць беларуска-расійскія ўзаемныя стасункі адно толькі на ўзроўні сталіц нашых дзяржаў, бо кожны з рэгіёнаў, маючы сваю спецыфіку, патрабуе індывідуальнага падыходу, а значыць, якая-кольвечы ўніфікаваная сістэма творчых стасункаў тут проста немагчыма.

Падводзячы вынікі расійска-беларускага дыялога, Міхаіл Швыдкой пагадзіўся з тым, што сёння беларуска-расійскія стасункі варта скіроўваць не ў бок іх колькаснага пашырэння. Больш пільную ўвагу неабходна ўдзяліць таму, каб работа адбывалася па прынцыпах узаемнага супрацоўніцтва і больш сістэмна. Прыкладам, адной з ініцыятыў стала стварэнне пастаянна дзеючага клуба расійска-беларускіх гісторыкаў, якія маглі б не проста абменьвацца апошнімі навуковымі адкрыццямі, але і разам фарміраваць стратэгію нашай агульнай найноўшай гісторыі ў прасторы СНД і Адзінага эканамічнага саюза.

Наш кар.

А ўвечары 16 кастрычніка ў Бетховенскай зале Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра Расіі пад патранатам Міністэрстваў культуры нашых краін адбыўся сумесны канцэрт маладых салістаў оперы Беларусі і Расіі.

Опернае мастацтва нашай краіны прадстаўлялі зоркі айчынай сцэны Марына Ліхашэрст, Алена Салло, Аляксей Мікуцель і Андрэй Валенцій. З расійскага боку выступілі Алена Сямёнава (скрыпка), Валянцін Урупін (кларнет) і Наталля Грынэс (фартэпіяна), а таксама салісты Маладзёжнай опернай праграмы Вялікага тэатра Расіі Крысціна Мхітаран і Сяргей Радчанка, Юлія Мазурава і Аляксей Стражэвіч, Ангеліна Нікітанка, Андрэй Жыліхоўскі.

Інтэрнэт-рэсурс краін ЕўрАзЭС

16 кастрычніка ў Душанбэ Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Таджыкістане Вольга Гаўрук прыняла ўдзел у V пасяджэнні Савета па культуры пры Інтэграцыйным камітэце ЕўрАзЭС.

Як паведамілі ў Міністэрстве замежных спраў нашай краіны, у мерапрыемстве ўзялі ўдзел прадстаўнікі органаў дзяржаўнага кіравання Беларусі, Казахстана, Кыргызстана, Расіі, адказныя супрацоўнікі Інтэграцыйнага Камітэта ЕўрАзЭС, а таксама прадстаўнікі UNESCO.

Удзельнікі пасяджэння абмеркавалі шэраг пытанняў, у тым ліку па рэалізацыі Пагаднення аб напрамках супрацоўніцтва ў галіне культуры ў Еўразійскай эканамічнай супольнасці, падпісанай кіраўнікамі ўрадаў 28 верасня бягучага года ў Ялце.

Пад час сустрэчы была адобрана Канцэпцыя III Фестывалю культур народаў ЕўрАзЭС, а казахстанскі бок праінфармаваў удзельнікаў мерапрыемства аб ходзе распрацоўкі Канцэпцыі культурнай палітыкі супольнасці. Таксама бакі ўзгаднілі прапанову UNESCO лічыць прыярытэтнымі напрамкамі супрацоўніцтва дзвюх арганізацый на дадзены перыяд захаванне нематэрыяльнай культурнай спадчыны і развіццё сектара рамеснай вытворчасці.

Саветам таксама прыняты шэраг рашэнняў па пытаннях, ініцыяваных беларускім бокам. У прыватнасці, мяркуецца рэалізаваць праекты па стварэнні аб'яднанага інтэрнэт-рэсурсу па нематэрыяльнай культурнай спадчыне дзяржаў — членаў ЕўрАзЭС і выданні зборніка "Праблемы захавання нематэрыяльнай культурнай спадчыны дзяржаў — членаў ЕўрАзЭС".

Ю.Ч.

ААТ "Белтрансгаз" мае намер фінансавана дапамагчы Мемарыяльнаму комплексу "Брэсцкая крэпасць — герой". Дапамога складзе 15 мільярдаў рублёў. Адпаведнае пагадненне падпісана кіраўніцтвам "Белтрансгазу" і дырэктарам мемарыялу Рыгорам Бысюком.

адзначыла, што з'явіцца магчымасць стварыць музейную экспазіцыю на аснове новых тэхналогій, наладзіць эфектнае асвятленне і агульнае, скарыстоўваць аўдыягіды. Гэта зробіць мемарыяльны комплекс яшчэ больш прывабным для наведвальнікаў, прытым, што і сёння "Брэсцкая крэпасць — герой" узначальвае спіс найбольш па-

Тэхналогіі — Брэсцкай крэпасці

Мяркуецца, што гэтыя грошы пойдучы на капітальны рамонт часткі Цытадэлі і стварэнне экспазіцыі ў паўднёва-ўсходняй частцы крапасной казармы. Завяршыць работы плануецца да 3 ліпеня 2014-га, калі Беларусь будзе святкаваць 70-годдзе вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Дадзены праект прадугледжвае стварэнне выгледу як для наведвальнікаў мемарыялу, так і для навуковых супрацоўнікаў. Будуць адноўлены архітэктурныя фрагменты. Запланавана распрацоўка экспазіцыі, якая размесціцца ў сямі залах.

Намеснік дырэктара мемарыялу па навуковай рабоце Ларыса Бібік, каментуючы гэтую падзею,

пулярных беларускіх музеяў. Для параўнання: у савецкія часы крэпасць прымала ад 800 тысяч да 1 мільёна наведвальнікаў у год. Але больш як 338 тысяч летася — таксама лічба сур'ёзная. Прычым тут не ўлічаны тыя, хто прыходзіць у крэпасць пад час урачыстасцей гарадскога або нацыянальнага маштабу.

Мемарыял размешчаны на тэрыторыі Цытадэлі і часткі Кобрынскага ўмацавання. Сёння існуе ідэя музейфікацыі іншых частак крэпасці, але, як мяркуе Ларыса Бібік, пакуль рана казаць пра канкрэтыку.

П.В.

“Лістапад” набліжаецца...

На “Лістападзе-2012” у рамках пазаконкурснай праграмы “Беларуская панарама” адбудзецца паказ лепшых работ студэнтаў факультэта экранных мастацтваў БДАМ. Гэтая акцыя мае назву “КінаАрт па-беларуску”.

Спецыяльным госцем кінапрагляду будзе Рык Верлемен — адзін з арганізатараў міжнародных фестываляў у Ратэрдэме, Трансільваніі, адборшчык найбуйнейшага рэгіянальнага фестываля Галандыі “Northern Film Festival”, сябра кансультацыйнай рады Галандскага кінафонду. Рык Верлемен прыме ўдзел у семінары ды правядзе для студэнтаў майстар-клас на тэму “Стратэгія ўдзелу ў кінафестывалях і кінарынках Еўропы”.

Пракаментуе падзею “КінаАрт па-беларуску” мы папрасілі джана факультэта экранных мастацтваў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Паўла Іванова. У прыватнасці, ён сказаў:

— На пазаконкурсны прагляд “Лістапада-2012” наш факультэт прадставіць чатыры кароткаметражныя ігравыя фільмы, адабраныя дырэктарыяй фестываля. Калі карыстацца тэрміналогіяй ВГИКа, гэта чатыры творчыя майстэрні: стужка “На здрадзе” Сяргея Лебедзева і Аляксандра Тапчэева — пад кіраўніцтвам аператара Пятра Крывастаненкі і рэжысёра-дакументаліста Міхаіла Жданоўскага; карціна “Серафіма” Аляксандры Бутар прадстаў-

ляе майстэрню Аляксандра Яфрэмава; “Адзінота”, рэжысёр — Дзмітрый Дзядок, кіраўнік — Маргарыта Касымава; і — мой студэнт, іранец Адэль Махаге, з фільмам “Час сысці”.

Што гэта дае нам, акрамя прэстыжу? Адзначу, што прэстыж заўжды мае матэрыяльны эквівалент. Вось і я спадзяюся, што пасля ўдзелу нашых выхаванцаў у кінафестывалі “Лістапад” ім прасцей будзе ўладкавацца на працу на радзіме. Размеркаванне выпускнікоў факультэта кожны год становіцца для нас галаўным болем. Нашы спецыялісты запатрабаваны ва Украіне — там іх бяруць працаваць, часта нават без папярэдняга сумоўя, давяраючы беларускай школе. А вось у нас для выпускнікоў факультэта экранных мастацтваў працы часта няма...

Заўважце, недзе да 2000 года ў Расіі ўсвядомілі, што лепш рабіць свае тэлесерыялы, чым купляць замежныя. Гэтага патрабуе глядач, гэта ў інтарэсах дзяржавы. Ішла гаворка пра 400 гадзін у год. Частка гэтага абшару магла б забяспечыць беларускае тэлебачанне. Паглядзіце, хто зараз робіць тэлесерыялы для расійскіх каналаў: гэты канвеев забяспечваюць украінцы. А на месцы Украіны магла б аказацца Беларусь... Цяпер прабіцца туды будзе значна цяжэй. Так што, паўтаруся, галоўнае, чаго я чакаю ад удзелу нашых студэнтаў на “Лістападзе”, — гэта тое, што іхні талент будзе заўважаны, і праз гэта рэалізаваны найперш на радзіме...

П.В.

Увага! Падпіска!

Рэдакцыя газеты “Культура” распачынае актыўную падпісную кампанію ў рэгіёнах Беларусі. 26 — 28 кастрычніка мы запланавалі наведанне Гомельшчыны. Упраўленне культуры аблвыканкама падрыхтавала насычаную праграму: мы завітаем у восем раёнаў вобласці.

Вынікам нашай паездкі стануць матэрыялы на палосах “К”, прысвечаныя сферы культуры Гомельшчыны.

Наступны ж візіт мяркуем здзейсніць у Брэсцкую вобласць.

Аб’ява*

ГТЗУ “Национальный академический Большой театр оперы и балета Республики Беларусь”

объявляет конкурс на замещение
вакантных должностей в труппе оркестра

В группе 1-х скрипок:

— артист оркестра высшей квалификационной категории — 2 ставки;

— артист оркестра 1-й квалификационной категории — 1 ставка.

В группе альтов:

— артист оркестра высшей квалификационной категории — 1 ставка.

В группе виолончелей:

— артист оркестра высшей квалификационной категории — 1 ставка;

— артист оркестра квалификационной 1-й категории — 1 ставка.

В группе арф:

— артист оркестра высшей квалификационной категории — 1 ставка.

К участию в конкурсе допускаются лица, имеющие высшее или неоконченное высшее специальное музыкальное образование.

Конкурс состоится с 20 по 21 ноября 2012 г. в помещении ГТЗУ “НАБТ оперы и балета Республики Беларусь”. Начало конкурсного прослушивания — в 14.00.

Документы принимаются до 15 ноября 2012 г. по адресу: г. Минск, пл. Парижской коммуны, 1, ГТЗУ “Национальный академический Большой театр оперы и балета Республики Беларусь” (7-й подъезд, кабинет № 433).

К заявлению необходимо приложить:

— копию документа о специальном образовании;

— справку с места работы или учебы;

— паспортные данные, адрес проживания, контактный телефон.

Справки по телефонам: гор.: (8-017) 335-44-43, МТС: (8-029) 752-39-71, Velcom: (8-029) 181-61-46.

14 кастрычніка, у Дзень работнікаў культуры, у Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі прадстаўнікам шматлікіх кампаній і арганізацый, якія сістэмна падтрымліваюць значныя культурныя праекты, былі ўручаны Падзякі міністра культуры краіны.

На пачатку мерапрыемства міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка адзначыў, што адраджэнне і ўмацаванне традыцый мецэнацтва ў краіне — адзін з найпрыярытэтных кірункаў у дзейнасці Міністэрства. Прычым, як заўважыў кіраўнік ведамства, апошнім часам для гэтага створаны спрыяльныя ўмовы на заканадаўчым узроўні. Прэзідэнтам краіны падпісаны ўказы аб ільготным падаткаабкладанні ў сферы культуры і інфармацыі, аб новым парадку фінансавання тэатральна-відовішчных арганізацый ды многія іншыя. Таксама пашыраю пералік мэт, на якія выкарыстоўваецца спонсарская

дапамога ў сферы культуры і на якія могуць выдаткоўвацца сродкі з фондаў Кіраўніка дзяржавы. Вынікі названых ініцыятыў — навідавоку.

— Паводле нашых даных, летас на галоўныя культурныя мерапрыемствы ў Беларусі было прыцягнута каля дзевяці з паловай мільярдаў рублёў, — адзначыў Павел Латушка. — Сёлета ж сума спонсарскіх сродкаў ужо склала амаль дванаццаць мільярдаў. Мы робім першыя крокі да адраджэння традыцый мецэнацтва, якія заўсёды існавалі на беларускай зямлі...

Міністр таксама заўважыў, што зараз ідзе праца над стварэннем прыватных фондаў падтрымкі культуры, якія змогуць даць магчымасць маладой асобе, невялікай прыватнай ці дзяржаўнай установе культуры звярнуцца туды па падтрымку для рэалізацыі новага творчага праекта ці ідэі.

Пасля ўрачыстай цырымоніі ўзнагароджання карэспандэнт “К” звярнуўся да некалькіх мецэнатаў з пытаннем: якія праекты ў сферы культуры плануе падтрымаць іхняе прадпрыемства бліжэйшым часам?

Як адшукаць нашы скарбы?

Старшыня Праўлення ААТ “Белгазпрамбанк”
Віктар БАБАРЫКА:

— Гэтымі днямі, як вы ведаеце, у Мінску праходзяць дзве значныя акцыі, падтрыманыя намі:

вядомы Міжнародны форум тэатральнага мастацтва “ТЭАрт-2012” і артпраект “Мастакі Парыжскай школы з Беларусі”, арганізаваны банкам сумесна з Міністэрствам культуры, Нацыянальнай камісіяй па справах UNESCO, Пасольствам Францыі ў нашай краіне ды Нацыянальным мастацкім музеем. Названыя праекты атрымалі вялікі рэзананс у нашай краіне, таму мы будзем абавязкова іх падтрымліваць і надалей.

А на базе апошняга мастацкага праекта плануем зрабіць наступны, пад назвай “Арт-Беларусь”, — адкрыццё своеасаблівага музея або галерэі, дзе можна было б паказаць уклад выхадцаў з Беларусі ў сусветную мастацкую культуру з часоў Палацкага Княства да нашых дзён, і гэта неабавязкова творы мастацтва. Напрыклад, у гэтым рэчышчы можна прадставіць выданні Францыска Скарыны, служкія паясы, малюнкi Напалеона Орды і многае іншае. Сабраць іх можна як з дапамогай дзяржаўных музейных устаноў, так і прыватных калекцыянераў. І калі пафантазіраваць, дык хто ведае, можа, нам удасца такім чынам знайсці знамяці Крыж Ефрасінні Полацкай? Прынамсі, хацелася б у гэта верыць...

А мэта нашага будучага праекта адна: каб пра шматгранную і славетную гісторыю Беларусі наведвальнікі экспазіцыі (а гэта, хутчэй за ўсё, у асноўным будучы дзеці, школьнікі ці

3 першых вуснаў: якія праекты цікавяць спонсараў і мецэнатаў?

студэнты) маглі пазнаёміцца не праз карцінку ў падручніках ці энцыклапедыях, а ўбачыўшы наша нацыянальнае багацце на свае вочы. Плануем ажыццявіць гэты праект ужо ў наступным годзе, але фактычна ён ужо рэалізуецца. Цяпер справа — за падтрымкай нашай ідэі як з боку дзяржавы, так і з боку прыватных калекцыянераў...

Намеснік генеральнага дырэктара ААТ “МАЗ”
Віктар АШОЎСКІ:

— У галіне культуры мы працуем па многіх кірунках. Адзін з іх датычыцца нашага профільнага

Дома культуры МАЗа. Як вы ведаеце, мы шмат увагі надаём матэрыяльна-тэхнічнай базе гэтай установы культуры, а таксама тым калектывам, што пры ёй працуюць. Таму ён заканамерна лічыцца адным з найлепшых у Мінску, ды нават і ў рэспубліцы. У ім дзейнічае 16 творчых калектываў, два з іх маюць званне “народны”... Таму будзем прыкладаць усе намаганні, каб нашы культработнікі ніколі не мелі ніякіх праблем ні з матэрыяльна-тэхнічнай базай, ні з рэалізацыяй сваіх творчых праектаў. Што да нашых планаў, дык мы прадоўжым рэалізацыю сумесных культурных праектаў як з беларускімі тэлеканаламі, так і з радыёстанцыямі...

Генеральны дырэктар кампаніі “Velcom”
Міхаіл БАТРАНЕЦ:

— Мы хоць і замежная кампанія, але падтрымка сацыяльных праектаў на Беларусі з’яўляецца для нас прыярытэтай. Гэта датычыцца не толькі сферы культуры, але і спорту, турыз-

му... Таму мы абсалютна салідарныя з нашымі калегамі-бізнесменамі, якія заўсёды ідуць насустрач праблемам паўдзельнічаў у рэалізацыі сумесных акцыі разнастайнай тэматыкі.

Наша кампанія цяпер рэалізуе праект “Рабіць дабро так проста”, у рамках якога мы дапамагам розным сацыяльным інстытутам. Таму я хацеў бы сказаць нашым калегам-бізнесменам: рабіць дабро сапраўды вельмі проста! Дык давайце яго рабіць, нягледзячы на рэкламу, прамоўшн-акцыі і да таго падобнае! А наш будучы спонсарскі праект у сферы культуры — не за гарамі. Пра яго вы пачуеце ўжо на пачатку лістапада. Але пакуль дазвольце мне не раскрываць таямніцу: захаваем інтрыгу...

Старшыня Праўлення ААТ “Банк “БелВЭБ”
Павел КАЛАУР:

— Пакуль не хацелася б раскрываць усе нашы планы на будучае, але пра адзін з праектаў пару слоў усё-такі магу сказаць. Ладзім яго сумесна з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі. Праект будзе прысвечаны 500-годдзю з часу выдання Францыскам Скарынам “Бібліі” і зараджэнню беларускага кнігадрукавання. Названая дата мае не толькі еўрапейскае, а і агульнасусветнае значэнне, таму наш удзел у названай акцыі будзе не адзінаковым, а сістэмным ды пастаянным...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

У кантэксце інтэрактыву

Літаральна праз некалькі дзён у Беларусі адбудзецца асноўныя мерапрыемствы, прысвечаныя святкаванню юбілею з дня нараджэння нашага класіка, народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. Цэнтральныя ўрачыстасці пройдуць і на малой радзіме творцы — Стаўбцоўшчыне.

Як адзначылі ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа, сёлета чакаецца надзвычай насычаная праграма Рэспубліканскага свята паэзіі “О, Беларусь, ты сэрца і душа...”. У прыватнасці, 26 кастрычніка ў Стоўбцах адбудзецца ўрачыстая сустрэча ганаровых гасцей свята з удзелам народных калектываў раёна. Пасля ўрачыстае дзейства перанясецца ў мемарыяльныя сядзібы.

Так, у сядзібе “Акінчыцы” ў святочнай праграме “Абернем у свята мы дзень наш будні” запланавана выстаўка юных мастакоў Стаўбцоўшчыны, выступленні паэтаў-землякоў. А яшчэ падрыхтаваны інтэрактыў: знаёмства з “ажылымі” героямі твораў Якуба Коласа.

Мемарыяльная сядзіба “Альбуць” падрыхтавала праграму “Дзяцінства сны мае...”, куды ўключаны выстаўка-кірмаш вырабаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва з майстар-класамі творцаў, дзіцячая выстаўка рамёстваў “На крылах натхнення”, выступленне ўдзельнікаў конкурсу “130 прывічанняў Якубу Коласу” і нават дэгустацыя старадаўніх беларускіх страў, апісаных у творах класіка.

Выстаўка майстроў народнай творчасці пройдзе і ў Мемарыяльнай сядзібе “Смоляны”, дзе, сярод іншага, чакаюцца выступленні членаў Саюза пісьменнікаў Беларусі і музычна-хараграфічная кампазіцыя “Мой родны кут” у выкананні народных калектываў Стаўбцоўшчыны.

У сваю чаргу, у Старасвержанскім цэнтры культуры адбудзецца вялікі святочны канцэрт з удзелам Беларускага дзяржаўнага ансамбля народнай музыкі “Свята”, Музычнай капэлы “Санорус”, лаўрэата міжнародных конкурсаў Пятра Ялфімава, салісткі Маладзёжнага тэатра эстрады Ганны Благавай, а таксама акцёраў беларускіх тэатраў.

К.А.

Харавое мастацтва — адно з самых даўнейшых. Яно надвычай дэмакратычнае, бо не патрабуе наяўнасці музычных інструментаў. І падыходзіць нават самым вялікім бязліўцам: не абавязкова ж спяваць сола. Жартуюць, што яно можа прынесці воплескі і тым, хто не мае ні слыху, ні голасу: маўляў, трэба толькі словы вывучыць і ў патрэбны моманты спраўна адкрываць рот. Дык чаму ж яно не развіваецца ў нас належным чынам? Чаму такая жудасная прорва паміж высокім майстэрствам прафесійных калектываў, шырока прызнаных у замежжы, і масавымі спеўнымі традыцыямі, што размыліся да ўзроўню знікнення?

Шмат гадоў і нават дзесяцігоддзям беларускія дзеячы культуры ды аматары марылі, каб у нас гэтак жа, як у Прыбалтыцы, было сваё "Спеўнае поле" — стадыён ці іншая даволі вялікая прастора, дзе могуць збірацца шматлікія харавыя калектывы краіны і ўсе ахвотныя, каб спяваць разам — адзіным магутным хорам усёй Беларусі. Захады па ўвасабленні такой ідэі рабіліся, і неаднойчы. Здавалася, вось яшчэ крыху — і... Чарговыя рэформы, праведзеныя ў сістэме адукацыі, выклікалі занепакоенасць. У некалькі заходаў былі скасаваны адладжаныя, здавалася б, прынцыпы агульнай музычнай падрыхтоўкі. Калі ў школах "з ухілам" занятыя хорам былі абавязковымі, дык цяпер іх сталі пераводзіць у форму факультатываў, да таго ж, платных. Знікла прэстыжнасць: яшчэ і насмяхацца могуць з таго, хто прагне спяваць не эстрадныя песні сола ці ў гурце, а харавую музыку розных напрамкаў.

Пра ўсё гэта і многае іншае вялася размова на "круглым stole", дзе прысутнічалі дзеячы харавога мастацтва розных узроўняў. У абмеркаваннях узялі ўдзел Валерый АЎРАМЕНКА, прафесар, дэкан вакальна-харавога факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі; Алена ІСАЙКІНА, кіраўнік народнай харавой капэлы БНТУ; Алена ЛАЦАПНЁВА, кіраўнік Дзіцяча-юначага ўзорнага хору "Ліра" мінскай СШ № 66; Таццяна МАРОЗАВА, намеснік дырэктара па вучэбнай рабоце СШ № 133 г. Мінска; Альбіна ПЯКУЦЬКА, прафесар, загадчык кафедры харавога і вакальнага мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў; Вольга СЛАБОДЧЫКАВА, кіраўнік хору "Санорэ" сталічнай СШ № 133; Тамара СЛАБОДЧЫКАВА, дацэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, кіраўнік харавой капэлы "Акадэмія" Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі; Аляксей СНІТКО, намеснік дырэктара па вучэбнай рабоце, кіраўнік хору "Concertino" Дзяржаўнага музычнага каледжа імя М.І. Глінкі, кіраўнік хору "Тоніка" Дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 1 г. Мінска; Яўген ЯФІМАЎ, саліст харавой капэлы "Акадэмія" НАН Беларусі.

іншай меры абавязкова яшчэ і на аб'ектыўныя прычыны, у дадзеным выпадку, хутчэй, сацыяльнага характару. Пра іх ужо пачалі гаварыць. Але хацелася б пачуць думкі спецыялістаў: можа, такі спад грамадскай увагі да хору — нейкая агульная тэндэнцыя, якая ахапіла не толькі нашу краіну? Бо тыя ж сольныя спеўны, няхай і эстрадныя, — "праекцыя" індывідуалізацыі асобы. А хор — сімвал калектывнасці. Таму відавочна, што ў пэўныя перыяды на першы план будзе выходзіць тое, што больш стасуецца з грамадскай псіхалогіяй.

Альбіна ПЯКУЦЬКА:

— Наўрад ці нашы праблемы адпавядаюць сусветным тэндэнцыям. Бо паўсюль, наколькі я ведаю, працягваюць ладзіць грандыёзныя харавыя фестывалі: прага спяваць у людзей не згасла.

Алена ЛАЦАПНЁВА:

— Адчуць прыцягальнасць харавых спеваў часам пераадаюць разнастайныя эстрадныя шоу, дзе ўсё атрымліваецца быццам бы лёгка і вельмі хутка: маўляў, раней чалавек зусім не

ўнікальны вопыт, якога ў замежжы няма. І мы можам ганарыцца, што яго маем. І не павінны "раскідацца" тым, што ўжо назапашана. Разбурыць заўсёды прасцей, чым пабудоваць. А падкладаць цаглінку ў працэсе будоўлі павінен, паўтаруся, кожны, не чакаючы, што хтосьці іншы зробіць гэта за яго.

Яўген ЯФІМАЎ:

— Наколькі я разумею, хоры знаходзяцца ў сферы двух ведамстваў: Міністэрства культуры і Міністэрства адукацыі. Але паміж імі не заўсёды бывае дасягнута паразуменне: кожны зыходзіць са сваіх пазіцый, і атрымліваецца, што часам цягнуць у розныя бакі.

Таццяна МАРОЗАВА:

— Трэба ўлічваць і чалавечую псіхалогію. Часам вельмі шмат залежыць ад сітуацыі на месцах, ад тых кіраўнікоў, якія ўзначальваюць навучальныя ўстановы, прадрывемствы. Калі чалавек на кіраўніцкай пасадзе ніколі не спяваў сам, ён і іншым не дасць такой магчымасці. І наадварот: калі калектыву бачыць зацікаўленасць свайго кіраўніка, дык і астатнія на гэта раўняюцца.

Традыцыі размыліся

Яўген Яфімаў.

Алена Лацапнёва.

Тамара Слабодчыкава.

Аляксей Снітко.

Вольга Слабодчыкава.

Тамара СЛАБОДЧЫКАВА:

— Ужо склаўся стэрэатып, што як збярэцца творчыя асобы на "круглы стол", дык адразу пачынаюць "з вуглоў", маўляў, чаго дзе няма. Таму пачаць хацелася б з пазітыву. І — са слоў падзякі. Яшчэ пяць гадоў таму ў адміністрацыі сталічнага Першамайскага райвыканкама нарадзілася ідэя правесці харавое свята. На-самрэч, такая думка даўно лунала ў паветры (і ў галовах саміх харавікоў). Але тут яны, нарэшце, аформіліся ў штосьці абсалютна магчымае, што набыло рысы рэальнасці, а не аддаленай мары. Было вырашана звесці харавыя калектывы разам і вывесці іх на вуліцу, каб сабраць як мага больш шырокую слухацкую аўдыторыю. Многіх мінакоў прыцягвала ўжо адно тое, што хоры спявалі ў цэнтры горада, на прыступках Акадэміі навук, і здалёк іх было бачна ўсім, хто праходзіў ці праязджаў. Як жа не зацікавіцца такой небывалай дзеяй! Да нас падыходзілі, пыталіся, ці можна паспяваць разам з намі: мы ж імкнуліся, каб у рэпертуары былі папулярныя нумары...

Праз два гады прайшло другое такое свята — каля Нацыянальнай бібліятэкі. Сёлета ж, на Дзень горада, адбылося трэцяе "Спеўнае поле". Надвор'е, калі памятаецца, было не самае лепшае. Але ж як свяціліся твары! Сабралася каля 1 200 чалавек, 37 харавых калектываў. Прышоў знакамiты кампазітар,

народны артыст СССР Ігар Лучанок, які сам акампаніраваў на раялі свае песні. Тэлебачанне, на жаль, намі не зацікавілася, хаця сам Дзень горада асвятляўся даволі падрабязна. Можа, надта многа мерапрыемстваў было, і на ўсе не паспелі? Але розгалас — быў. Мы пачулі шмат слоў падзякі ад простых людзей, якія былі шчаслівыя далучыцца да "зводнага хору". Магу толькі ўявіць, колькіх намаганняў патрабавалі ад супрацоўнікаў аддзела культуры арганізацыйны працэс, але ўсё было здзейснена: і раяль прывезлі, і харавыя станкі. А як сур'ёзна паставіліся да гэтага ўсё ўдзельнікі! Калектывы ж былі не толькі з Мінска. Магу засведчыць, што ў той жа Прыбалтыцы кожнае такое свята рыхтуецца па два-чатыры гады. Калі ж ўлічваць іх нацыянальныя традыцыі, дык, можна сказаць, яны рыхтаваліся да гэтага стагоддзямі. А ў нас усё яшчэ толькі пачынаецца. І важна падтрымліваць кожны парастак...

Валерый АЎРАМЕНКА:

— Харавыя спеўны — гэта тое рэчышча, па якім вышываецца ўся культурная спадчына, тая цаглінка, без якой не вытрывае сам будынак нацыянальнай культуры. А не будзе культуры — штосьці парушыцца і ў эканоміцы, палітыцы, ідэалогіі. Бо культура — у яе самым шырокім сэнсе — аснова ўсяго. І пачынаць трэба, вядома, з дзяцей. У школе ж спеўны звездзены да мінімуму.

Сёння ўрокі музыкі ёсць у раскладзе толькі да чацвёртага класа. Вось і атрымліваецца, што ў рэспубліцы — 40 ВНУ, а хароў там — усяго пяць. Тая ж карціна — у сярэдніх навучальных установах. Адкуль там узяцца навучэнцам, якія прагнуць спяваць, калі любоў да спеваў ім не прывілі ў школьным узросце?..

Таццяна МАРОЗАВА:

— Яшчэ некалькі гадоў таму было прэстыжна аздаваць дзяцей у харавыя школы ды класы. Сёння такая зацікаўленасць дзяцей і, галоўнае, іхніх бацькоў знікае. І тут трэба разумець, што харавыя класы самі па сабе не патрэбны, калі няма хору, — заняты павінны мець выхад "на сцэну". Але калі хор не ўключаны ў вучэбныя планы, сабраць яго цяжка...

Тамара СЛАБОДЧЫКАВА:

— Як заўважаюць этнографы, якія штогод ездзяць у фальклорныя экспедыцыі, вёска сёння таксама перастала спяваць. У свой час былі падрэзаны карані сельскіх спеваў: з аднаго боку, царкоўныя традыцыі, з іншага — фальклорна-абрадавыя, якія і трымалі спеўную культуру шырокіх мас на высокім узроўні.

Альбіна ПЯКУЦЬКА:

— Сёння духоўныя павевы пачалі адраджацца, але прайшло яшчэ надта мала часу, каб яны зноў паўплывалі на масавае распаўсюджанне харавых спеваў...

Яўген ЯФІМАЎ:

— З навуковага пункта гледжання, любая з'ява ў той ці

спяваў — і вось ён ужо саліруе ў святле пражэктараў. Хор — праца больш карпатлівая.

Аляксей СНІТКО:

— Не пагаджуся, што харавое мастацтва памірае, тым больш — ва ўсім свеце. Праз Інтэрнэт знайшоў харавое шоу, якое праводзіцца ў ЗША. Там, па-першае, ўлічаны нацыянальны асаблівасці: яно праходзіць у суправаджэнні джаз-бэнда. Па-другое, спяваць з харавымі калектывамі, якія ўдзельнічаюць у шоу, запрашаюць вядучых салістаў. І гэта адразу павышае рэйтынг тэлепраграмы, а да таго ж, дае вялікі стымул самім калектывам-удзельнікам: мы, маўляў, выступалі з такімі зоркамі! Крызісныя сітуацыі здараюцца ва ўсіх сферах. І ў іх час важна не страціць усяго, што назапашана. Не трэба рабіць "рэзкіх хістанняў", не імкнуцца, зразумела, расці "ўшыркі", але і не аддаваць заваяваных пазіцый. Прыклад: у 1960 — 80-я на Захадзе крызіс напатакаў оперныя тэатры. Сёння падобныя працэсы назіраюцца ў гуказапісе: прыбыткі ад продажаў не пакрываюць капіталаўкладанняў. У іх таксама праводзяцца падобныя дыскусіі: што рабіць? Але з часам усё вырашаецца. Урэшце, калі кожны будзе імкнуцца зрабіць свой унёсак, справа абавязкова зрушыцца з мёртвай кропкі. Дадам, нашы здабыткі таксама могуць быць цікавыя свету. Сама форма харавых школ (а я, дарчы, сам у такой вучуся) — гэта

Яўген ЯФІМАЎ:

— Ды ўсё ж галоўнае, думаю, не ў адукацыі (гэта я па сабе мяркую): спяваць павінна душа — тады і голас "прыкладзецца". У век высокіх тэхналогій мы пачалі надта схіляцца да разнастайных тэхнічных параметраў, надаваць усё большае значэнне дакладным навукам. Але ж гуманітарны складнік, тая "адукацыя душы" павінны быць у кожнага.

Вольга СЛАБОДЧЫКАВА:

— Галоўная задача школы, мяркую, не толькі навучанне (гэта яе больш прыкладная функцыя), але і, абавязкова, выхаванне — як штосьці яшчэ больш грунтоўнае, глабальнае (гэта яе, так бы мовіць, фундаментальная функцыя). І хор у гэтым сэнсе — папраўдзе ідэальны сродак выхавання. Праз яго чалавек і да культурных каштоўнасцей далучаецца, і сацыяльныя якасці развівае, вучыцца кантактаваць са старэйшымі ды малодшымі, дапамагаць ім, зладжана працаваць "у камандзе", што сёння вельмі запатрабавана ва ўсіх сферах дзейнасці.

Тамара СЛАБОДЧЫКАВА:

— Спеўны — гэта, як сёння модна казаць, "інтэрактыў". Калі проста на ўроках музыку ўключаюць, дык хтосьці і сапраўды слухае, а хтосьці — "спіць": быццам бы слухае, а сам пра іншае думае. У хоры такое немагчыма. Адпаведна, і вынік — лепшы.

Алена ІСАЙКІНА:

— Ёсць праблемы і ў кадрах хормайстраў. Рыхтуюць іх сап-

Каментарый з нагоды

Па каментарый мы звярнуліся ў адміністрацыю Першамайскага раёна сталіцы, які стаў ініцыятарам правядзення ўжо трох харавых святаў у Мінску, пра што згадвалі ўдзельнікі "круглага стала", і на Сталічнае тэлебачанне, дзе нядаўна быў здзейснены Міжнародны праект "ХОРОШОУ": саборнічалі (праўда, з мікрафонамі, а часам і пад фанаграму "плюс адзін", бо надта вялікая розніца была паміж некаторымі нумарамі адных і тых жа выканаўцаў) харавыя калектывы з Беларусі, Расіі, Латвіі, Літвы, Польшчы, Украіны. Перамаглі, дарэчы, Беларусь і Літва.

Наталля КАРАЛЁВА, начальнік аддзела культуры адміністрацыі Першамайскага раёна г. Мінска:

— Я неяк была ў Рызе на харавым свяце. Уражанні — незабыўныя! Сапраўды, чаму б не праводзіць такія свята і ў нас? Са свайго боку, зазначу і тое, што харавыя спевы, як і ўсялякая калектывная праца, — гэта яшчэ і вялікі сродак ідэалогіі, а таксама сродак выхавання чалавека ў сацыюме. І падтрымліваць гэты кірунак трэба з розных бакоў: як сіламі энтузіястаў (а без людзей апантаных увогуле ніколі нічога не здзейсніцца), так і на дзяржаўным узроўні, а таксама праз спонсараў, сродкі масавай інфармацыі. Бо тут усё ўзаемазвязана: будучы цікавыя харавыя праекты — будзе і ўвага да іх. А як будучы папулярныя харавыя спевы, дык і праектаў палобее.

Звярну ўвагу і на такі аспект. Хорам, на маю думку, павінны быць ахоплены ўсе ўзросты. А што ў нас? Ёсць калектывы, вядома, дзіцячыя, студэнцкія (я зараз — не пра вучэбныя хары, якія мае кожнае вучылішча ў галіне музыкі і,

шырэй, мастацтва, а пра аматарскія "пазанаучальныя" згуртаванні). Ёсць харавыя калектывы на буйных прадпрыемствах (на тым жа заводзе Вавілава ў свой час былі ажно два хоры: акадэмічны і народны, нават юбілей завод адзначаў выступленнямі сваіх калектываў, а не запрошаных артыстаў). А куды падацца, да прыкладу, жанчыне, якая ў 55 гадоў выйшла на пенсію і вырашыла, нарэшце, рэалізаваць сябе ў творчасці, на сцэне, у святле пражэктараў? У хор ветэранаў — узрост не той. А калектываў агульнадасупных, што ядналі б людзей розных узростаў, у нас практычна няма. Можа, калі іх было б больш, дык і непаразуменняў, калі адно пакаленне "не чуе" другое, у грамадстве стала б менш. Бо хор, акрамя ўсяго, вучыць "прыслухоўвацца": не толькі на музычным узроўні, на агульналавечым — таксама. А яшчэ — дае дадатковую энергію. Праз сустрэчу з мастацтвам чалавек лягчэй пераносіць жыццёвыя складанасці, забываецца на "невываральнасць" нейкіх побытавых праблем, бо бачыць выйсце ў іншыя сферы — духоўныя...

прыходзяць і былыя выхаванцы. І адразу ўзнікае своеасаблівае "мадэль грамадства", у якой старэйшыя дапамагаюць малодшым, апякуюць іх, навукаюць таму, што ведаюць самі, а малодшыя, у сваю чаргу, бяруць прыклад са старэйшых. І, да ўсяго, развіваюць у іх бацькоўскія якасці, якія спатрэбяцца ўдвая, калі ў тых народзяцца свае дзеці. Канешне ж, у такім калектыве ёсць і мінусы: гэта пастаянная змена складу. Бо хтосьці ўтварае ўласную сям'ю, узнікаюць іншыя клопаты, увесь час прыходзяць дзеці, — штораза трэба ўсё пачынаць з нуля. Але справа таго варта.

Яўген ЯФІМАЎ:

— Я вось яшчэ што думаю. Сёння мы так шмат часу праводзім за камп'ютарам, што трэба час ад часу вяртацца да нармальнага чалавечэга стасункаў, пакуль такая патрэба яшчэ увогуле не знікла. І замест проста хору павінна быць нешта накшталт гэтакага "харавога клуба", дзе людзі збіраліся б не толькі для таго, каб рэпэціраваць, але і каб адпачываць, адзначаць свята, праводзіць музычныя вечары

каў, і слухачоў. У некаторых творах, асабліва — сучасных аўтараў (той жа Вольгі Вараб'ёвай, чыю музыку мы з задавальненнем спяваем), рухі так і просяцца. Але, вядома, ва ўсім павінна быць мера. І густ. Бо галоўнае — зачароўваць павінны самі спевы. А яшчэ вялікім стымулам заўсёды выступаюць конкурсы і фестывалі. Зразумела, усё гэта патрабуе грошай, але праводзіць падобныя мерапрыемствы — неабходна. Хаця б лакальныя! Бо гэта так узнікае калектывы! І настрой адразу іншы, і жаданне займацца — падвойнае...

Яўген ЯФІМАЎ:

— Толькі ў Каўнасе за год, наколькі я ведаю, праходзяць па чатыры харавыя фестывалі.

Альбіна ПЯКУЦЬКА:

— Трэба настройваць і выпускнікоў-хормайстраў, каб не кідалі займацца акадэмічнымі спевамі. Бо сёння, пры такім уціску і папулярнасці эстрады, многія кідаюцца ў гэтую сферу, часам забываючы, што акадэмічныя спевы заўсёды былі і будучы асновай усіх асноў.

да ўзроўню знікнення?

Алена Ісайкіна.

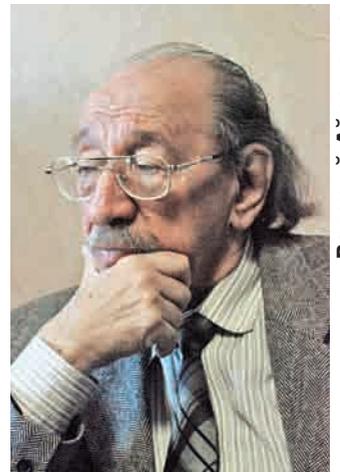
Наталля Каралёва.

Альбіна Пякуцька.

Тацяна Марозава.

Валерый Аўраменка.

Чаму харавыя спевы менш папулярныя за сольную эстраду ці футбол?

раўды шмат, у некалькіх навучальных установах. Але моладзі, здараецца, хочацца атрымаць усё і адразу, амаль не прыкладаючы для гэтага ніякіх намаганняў. Калі ты ўзначальваеш хор, такога быць не можа. Так, у нас і заробкі не астранамічныя (а Тамара Слабодчыкава, ведаю, узначальвае капэлу Акадэміі навук увогуле на грамадскіх пачатках, без капейкі грошай, — усе трыццаць гадоў). І не ва ўсіх установах кіраўнікі так падтрымліваюць, як, да прыкладу, у нашай. Ёсць праблемы і з самімі ўдзельнікамі калектываў: і з іх колькасцю, і з жаданнем спяваць. Калі я прыйшла ў БНТУ ў 2006 годзе, у хоры было ўсяго шэсць чалавек. Цяпер — сорак. Некаторыя нават збіраюцца змяніць прафесію, каб цалкам прысвяціць сябе музыцы. А ўсё, што я рабіла, — гэта імкнулася, найперш, зацікавіць: рэпертуарам, формай заняткаў, выступленнямі, самай прыцягальнацю творчасці. У гэтым жаданні самога хормайстра — узняць свой калектыв — ніхто ніколі не дапаможа...

Тамара СЛАБОДЧЫКАВА:

— Выпускнікі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі часта сустракаюцца з тым, што яны папросту не патрэбны школам. Кожны год мае выхаванцы "робяць абход" школ ды іншых навучальных устаноў, але

амаль нідзе не сустракаюць паразумення. Кіраўнікі не бачаць неабходнасці ў стварэнні аматарскіх харавых калектываў.

Валерый АЎРАМЕНКА:

— Сапраўды, шмат залежыць не толькі ад хормайстра, але і ад кіраўніка прадпрыемства, установы. Я ведаў аднаго старшыню калгаса, які асабіста правяраў, хто прыйшоў на хор, а хто — не. І нават аднойчы паслаў па "прагульшчыка" машыну з сірэнай, каб уся вёска ведала, адкуль сыр-бор загарэўся. Жарты жартамі, а калі хорам цікавіцца "начальства", дык і стаўленне да яго — адпаведнае, а не як да "баўлення вольнага часу": хачу — баўлю, хачу — не.

Вольга СЛАБОДЧЫКАВА:

— Пэўна, трэба больш даваць тую выхаваўчую ролю хору, пра якую я казалася. Выпускнікі харавых школ неаднойчы прызнаваліся: маўляў, мы — іншыя. Не ў тым сэнсе, што яны неяк супрацьпастаўляюць сябе грамадству. Наадварот! Сярод іх пануе адказнасць, сяброўства, цяжарнасць, патрэба дапамагаць, не толькі "браць", але і "адаваць", — усе гэтыя рысы, па іх уласным прызнанні, выхваляў у іх хор. Гэта і ёсць сапраўднае сацыяльнае выхаванне, якога так, здараецца, бракуе цяперашняму пакаленню. Мы нават сацыяльныя апытанні рабілі.

Каментарый з нагоды

Павел КАРАНЕЎСкі, намеснік генеральнага дырэктара СТБ:

— Адзін з першых сваіх тэлевізійных харавых праектаў мы прымеркавалі да навагодняга свята. Атрымаўся гэкі "Навагодні карагод" на 2012 год. Тады сабралася восем аматарскіх калектываў, дзе, сярод іншых, былі хары кандытарскай фабрыкі "Камунарка", "Белдзяржстраха", Мінскага трактарнага завода. Кожны прадставіў сваю праграму, а ўсе разам спявалі Дзяржаўны гімн Беларусі. Тая тэлепраграма атрымала шырокае розгалас, было шмат тэлефанаванняў. І мы вырашылі прадоўжыць рабіць штосьці падобнае. Так узнік цяперашні праект "ХОРОШОУ". Вядома, падобныя мерапрыемствы патрабуюць вялікай арганізацыйнай працы і дастатковых фінансавых укладанняў. Тым больш, згаданае шоу было ўжо міжнародным, а прывезці харавыя калектывы здалёк — справа не такая простая. Тым не менш, 15 — 16 верасня ў эфір выйшаў паўфінал, а 22-га — фінал саборніцтва. І, зноў-такі, праект настолькі ўпадабалі глядачы, што было вырашана паўтарыць гэтую праграму па канале "РТР-Беларусь".

— А што далей? Ці прадугледжваецца нейкі працяг? Іншыя тэлешоу, здараецца, здымаюцца літаральна за адзін-два дні, а выходзяць потым у эфір часткамі, ды з трывалай рэгулярнасцю: кожны тыдзень у адзін і той жа час, прычым у самы "глядзельны" — у так званы прайм-тайм...

— Мы таксама думаем пра магчымасці працягу такога саборніцтва. Але ўсё будзе залежаць ад далейшай рэакцыі тэлеглядачоў і ад наяўнасці грошай. Усё ж такі, паўтаруся, такія праекты куды больш затратныя, чым некаторыя іншыя...

На адно і тое ж пытанне: што даў хор? — адказвалі дзеці і бацькі. Паасобку. Аналімна. Так што ўсё гэта — не пустыя словы.

Алена ЛАЦАПНЁВА:

— У маім калектыве, да прыкладу, — удзельнікі ад 10-і гадоў да 24-х. Чаму, спытаеце, такая разбежка ва ўзросце? Таму, што

з запрашэннем блізкіх і сяброў. Чаму б і не?

Алена ІСАЙКІНА:

— А самі харавыя выступленні, калі дазваляе рэпертуар, могуць утрымліваць элементы сцэнаграфіі, тэатралізаванай дзеі — ўсяго таго, што будзе прывабліваць і саміх удзельні-

Тацяна МАРОЗАВА:

— Такая ўвага да акадэмічных спеваў — гэта яшчэ і фарміраванне будучай філарманічна-операўнай публікі. Даўно заўважана: сярод тых, хто ў дзяцінстве займаўся музыкай і рабіў гэта не "з-пад палкі", а з задавальненнем (а хор дае для гэтага ўсе магчымасці: тут, прабачце, не трэба вучыць надакучлівыя гамы), куды большы працэнт заўсёднай сур'ёзных філарманічных канцэртаў, оперных прэм'ер.

Тамара СЛАБОДЧЫКАВА:

— У людзей ёсць жаданне спяваць. Трэба толькі падштурхнуць! Калі мы праводзілі нядаўняе спеўнае свята ў Дзень горада, да нас далучыліся нават вясельныя картэжы. І дзеці-харысты адразу адрэагавалі на гэта: пачалі спяваць маладым спаўленні. Чым не яшчэ адна добрая традыцыя? Вяселлі заўсёды суправаджаюцца музыкай. Дык чаму гэта павінна быць адно эстрада? А тыя ж "Дажынкi"! Чаму б не правесці харавое свята і для працаўнікоў сля? Быць не можа, каб ніхто не адгукнуўся! Проста, патрэбны нейкі імпульс — і людзі заспяваюць. Была б ініцыятыва! І яе падтрымка...

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ Фота Юрыя ІВАНОВА

22 кастрычніка на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага адбудзецца творчы вечар народнага артыста Беларусі, знакамітага рэжысёра Барыса ЛУЦЭНкі, які нядаўна справіў сваё 75-годдзе. Будуць і віншаванні, і музычныя ды тэатральныя прысвячэнні, і дэманстрацыя відэафільма Сяргея Кацэра, знятага пра майстра крыху раней, і "Плач па ненароджаных спектаклях", як акрэсліў сваё "сола" сам юбіляр. А ўвесь гэты тыдзень у тэатры — своеасаблівае рэтрэспектыва яго пастановак. Заўтра, дарэчы, — акурат 300-ы (і, хутчэй за ўсё, апошні) паказ "Свабоднага шлюбу".

Ружы ды шыпы для кавалера

Барыс Луцэнка: сола — у панядзелак

Але наша размова пачынаецца зусім іншай "рэтрэспектывай". Бо я мела "неасцярожнасць" пачаць з кампліментарнага, угадаўшы, з якім захапленнем глядзела яшчэ школьніцай, напрыканцы 1970-х, яго "Трохграфшувую оперу". Не ведаючы гэтай п'есы, спакусілася на слова "опера" і імя Б.Брэхта, які, як я вучыла па гісторыі музыкі, ужываў зонгі. Як трапіла ў тэатр — асобны "дэтэктыв", бо білетаў было не дастаць: спектакль — "дзецям да 16-ці...". Але з таго часу я "захварэла" не толькі на оперу і балет, што неслі эстэтычную асалоду, а яшчэ і на тэатр драматычны. Калі раней, пастая школьных культпаходаў, ён здаваўся мне "пераказам" таго, што можна проста пачытаць, дык цяпер паўстаў хітра сплеченым дыялогам думак. І — усяго таго, што нараджалася не толькі ў тэксце, але і між словамі...

— ...Сам памятаю, як пра білеты пыталіся не толькі ля тэатра, а ўжо на праспекце, на подступах да яго. Дый "Макбет" пратрымаўся аж на шаснаццаці гадоў. Нават я ўжо ў Рускім тэатры не працаваў, а ён заставаўся ў рэпертуары. І быў любімы глядачамі! У чым жа прычына? Я ж не намагаўся забавляць...

— У 1970 — 80-я публіка была іншай. І тэатр быў гэткай "трыбунай", праз якую можна было данесці нават "забароненыя" думкі — на тэатральнай эзопавай мове...

— Так, быў тэкст п'есы, але рэжысёр дазваляў сабе "падтэксты". А я ж звычайна нешта ў тэксце перарабляў. Праўда, здаралася, што прыходзіла камісія і не прымала спектакль. З-за адной-адзінай фразы маглі ўчыніцца баталіі, скандалы.

Вось хаця б гісторыя з "Раскіданым гняздом" Янкі Купалы. Спектакль быў прыняты, што называецца, на ўра, і аднойчы яго прыйшла глядзець Вышэйшая партыйная школа. Я думаю: як добра! Раптам пасярод спектакля — аглядскі момант. Чаму? Іх нават на прэм'еры не было! Аглядскі момант — адна фраза (дакладней, саму інтанацыю) Леаніда Рахленкі, які іграў Старца: маўляў, пра торбы не павінны забывацца і тыя, хто на высокіх пасадах сядзяць. І паглядзеў гэтак угару. Роботнікі партшколы не толькі не абураліся, а яшчэ і загляскалі. Але праз нейкі час у тэатр прыйшла папера — "з самога верху", у якой нам тлумачылі, што мы няправільна зразумелі купалаўскі тэкст: маўляў, пасада — гэта не "кар'ернае крэсла", не "должнасьць" у перакладзе на рускую мову, а... месца, дзе жыве памешчык, ягоны маёнтак, пасаг, кавалак панскай зямлі. У Купалы, дарэчы, былі толькі пасады, без "высокіх": гэтае слоўца я дабавіў... Але спектакль пасля таго ліста не знялі. Наглядзеўся на складанасць успрыняцця, ён пратрымаўся ў Купалаўскім тэатры дзевяць гадоў.

А "Зацюканы апостал" Андрэя Макаёнка — той увогуле прайшоў ледзь не 450 разоў. Але ж як доўга

улады. Каралеўскай улады! А супраць савецкай у Шэкспіра нічога няма". А ў мяне ў тым спектаклі ў фінале Макбет, загінуўшы, сыходзіў у люк, каралём прызначалі Данальбайна — і Макдуф, зазірнуўшы ў яго вочы, пужаўся: гэты будзе горш за Макбета! А потым ішла фраза: "Няхай жыве кароль наш Данальбайн!". Я паўтараў яе столькі разоў, што яна ўжо гучала, як праклён. На фоне музыкі артысты, што "ўстаўлялі" новаваспечанага караля, паступова агус-

контражысты. А глядач — той бачыў, гэна, што хацеў убачыць.

Сапраўды, кожны бачыць тое, што хоча бачыць...

— Ад вас таксама прагнулі бачыць розныя спектаклі. Не кожны драматычны рэжысёр можа пахваліцца тым, што ставіў містэрыю ("Блаславі нас, Госпадзі...") з удзелам Музыкальнай капэлы пад кіраўніцтвам Аляксея Шута, які днямі заўчасна пайшоў з жыцця. Ці, да прыкладу, оперу — ды яшчэ XX стагоддзя, камічную: "Кавалер руж" Рыхарда Штраўса. Здавалася б, вам бліжэй магла б стаць "Саламея" таго ж аўтара...

— Я не выбіраў. На той час, у 1987 годзе, я працаваў у Тэатры-студыі кінаакцёра. Неяк патэлефанавалі з Опернага, што Генадзь Праватораў збіраецца ставіць "Кавалера руж". Сёння (а я паглядзеў некалькі апошніх оперных пастановак) рэжысёр ужо больш умешваецца ў працэс. Тады ж мне цяжка было змагацца з дырыжорам, а хацелася і скараціць, і сумясціць оперныя спевы з "драматычна-акцёрскімі", і карэту, якую мы прыдумалі з мастаком Барысам Герлаванам, вымусіць імпазантна раз'язджаць па сцэне — разам з салістамі ў час іх спеваў. Бо, на маю думку, опера павінна быць папраўдзе сінтэтычным жанрам, дзе ўсе складнікі знаходзіліся б у раўнавазе ды гармоніі. Але яшчэ тады я адразу зразумеў, што Праватораў — вялікі дырыжор!..

— Ён умеў увесць той сінтэз, пра які вы кажаце, "увесць тэатр цалкам" — выказаць ужо адно ў музыцы. Шкада, што "Кавалер руж" так хутка сышоў з рэпертуару. Але ж і вашы стасункі з музыкай шырайшыя: жонка — музыкант, сын — паяднуўся з песняй. Дый сярод вучняў — тая ж Наталія Кузьмянкова сёння паспяхова працуе ў Вялікім тэатры...

— А прайшла да мяне — "кнопачка" нейкая, ніколі не думаў, што пойдзе ў оперу. А зараз — як яна ўзрасла! Але ж і я оперы зайдзрошчу. Не жанру — тэатру. Пасля рэканструкцыі там такое абсталяванне! Ёта папраўдзе вялікая перамога, калі праз новыя магчымасці дасягаецца непарыўнасць не толькі музычнага, але і драматычнага дзеяння. Зараз Купалаўскі тэатр будзе абсталяваны па апошнім слове тэхнікі. Цырк, дзякуючы намаганням дырэктара Таццяны Бандарчук, атрымаў новыя тэхнічныя магчымасці (я, дарэчы, вельмі люблю цырк — нават не ведаю, чаму). ТЮБ, дзе ідзе рамонт, прапануюць добрае сцэнічнае абсталяванне. Трэба спадзявацца, чарга дойдзе і да нашага тэатра...

— Але ж абсталяванне — яшчэ не гарантыя рэжысёрскага таленту. Бывае і акурат наадварот...

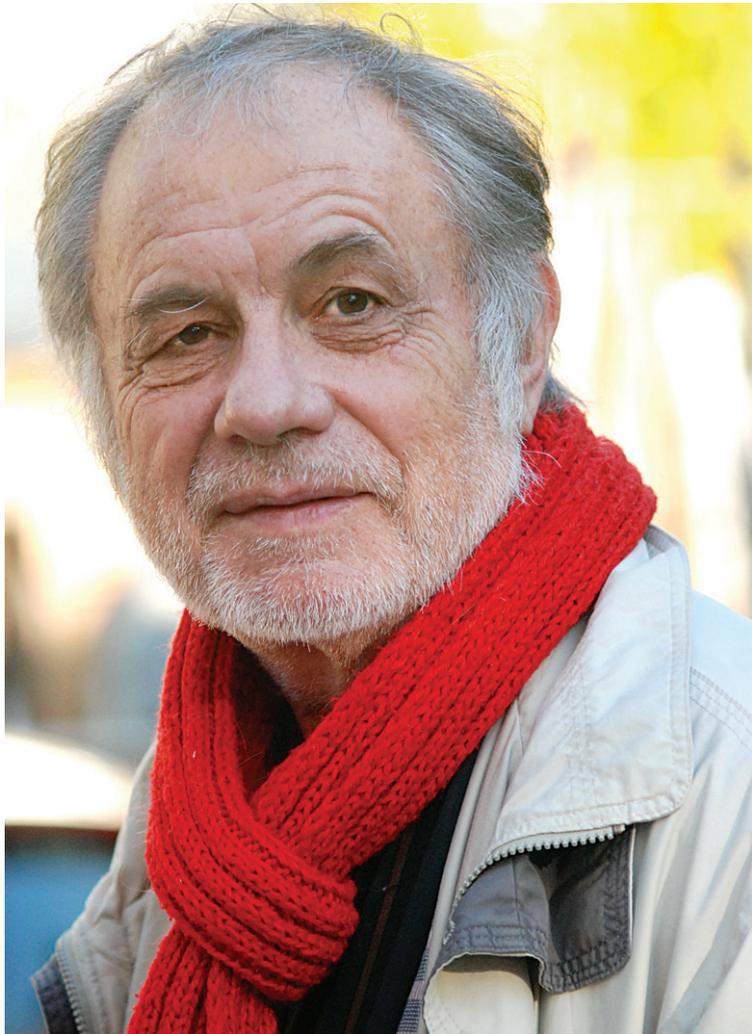
— Я вучу сваіх студэнтаў: калі ў тэатры вам кажуць, што грошай няма ні на што, стаўце "бедны" спектакль, разлічаны амаль адно на акцёраў. Прыкладам такога спектакля стаўся мой "Распуснік", для многіх нечаканы: што, маўляў, Луцэнка і такое можа ставіць?

— Ну, вы даўно ўжо даказалі, што можаце ўсё. Але для многіх прыхільнікаў тэатра (і для мяне асабіста) усё роўна застаецца, найперш, майстрам метафарычнага тэатра, дзе на сцэне можа быць і пуста, а ў галовах глядачоў — усё думкамі запоўнена...

— Смяяцца таксама карысна. Але нават у прастай камедыі не магу не выходзіць на аб'яўленні...

Пастрабуем "абагульніць" і мы. Барыс Луцэнка — гэта больш як сотня спектакляў, пастаўленых у розных тэатрах краіны ды замежжа. Прызнанне, якое таксама даўно выйшла на замежныя прасторы. І часам і не прызнанне, бо, пакуль і — вечныя ваганні творцы, гэтка "вымучванні" сябе не толькі тым, што пастаўлена, але і тым, што з розных прычын пакуль не здзейснена...

Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

яго не выпускалі! Ён быў ужо пастаўлены ў Маскоўскім тэатры сатыры, мы з Макаёнкам ездзілі глядзець. А ў нас усё ніяк. Ну, а як там дазволілі, дык дазволілі і ў нас. Праўда, у Маскве папярэдне шмат тэксту з п'есы выкінулі. Толькі хто пра гэта ведаў? І я вырашыў нічога не скарачаць: маўляў, Масква ж дазволіла! А потым з гэтым спектаклем мы і самі былі ў Маскве. І там здзівіліся: "Як так? Нам казалі: выкінуць, а ў вас усё ідзе". І ціхенька адкрылі ўсе купюры. Так што потым ужо і там спектакль ішоў цалкам, без скарачэнняў. Такі быў час.

Цяперашняя моладзь, гэна, не зразумею: пачытаўшы нашу размову, будзе смяяцца. І нават вырашыць, што гэта ўсё няпраўда, бо так быць не можа і не магло. А нам жа было не да смеху! Ёта зараз я пра гэта распавядаю, як нейкі жарт ці анекдот. А тады — каштавала нерваў, здароўя, сіл...

А той жа "Макбет"! Ён ужо быў вылучаны на Дзяржаўную прэмію, быў паказаны на гастроліях. І раптам — адзін вельмі вядомы і ўплывовы тэатразнаўца, доктар мастацтвазнаўства, прафесар і, шчыра кажу, неабліг чалавек стаў распаўсюджаць думку: маўляў, гэты спектакль — "антысавецкі". Я, вядома, спрачаўся. Нават ехаў аднойчы з ім у машыне, і той пачаў "наступленне": "Ты не атрымаў першаснага піянерскага выхавання! Цябе не навучылі! Ты ў гэтым спектаклі — супраць улады!" "Канешне, — кажу, — я — супраць

калі рукі. Выходзілі, як і на пачатку ўсяго спектакля, старыя жанчыны з лапатамі — на гэтым дзеянне завяршалася. Здавалася б, што тут такога?

— "Такога"? Нічога. Але калі спектакль вымушаў не проста глядзець і "паглынаць", а задумавацца... Дарэчы, менавіта тады, у 1970 — 80-я, па маім меркаванні, і пачынаў складацца беларускі (і, шырэй, савецкі) постмадэрн, звернуты да "перапрачытання", пераасэнсавання, "гульні" сэнсамі. Знешне — звыклая класіка, а насамрэч — штосць найноўшае, надзвычай актуальнае...

— Калі на "Макбэце" пабываў паэт Андрэй Вознясенскі, ён таксама "ўгледзеў": "Як табе дазволілі гэты спектакль? Тут жа не толькі пра Сталіна..." "Добра, — кажу, — што ты не ў Міністэрстве культуры працуеш, а то не дазволіў бы..." Час быў такі; і ў таго ж Валерыя Раеўскага спектаклі таксама засноўваліся на роздуме, філасафічнасці, прытчывасці. Але, што цікава, працуючы над "Макбетам", я ставіў спектакль пра чалавека! І — намагаўся зразумець, чаму чалавек становіцца такім. Мне важная была ўнутраная псіхалогія: чаму яны з жонкай (а для мяне гэта былі Рамэа і Джульета, бо сапраўды кахалі адно аднаго!) становяцца на шлях злачыства. Даследаванне, як у добрым чалавеку нараджаецца д'ябал, для мяне было больш прыцягальным за ўсё іншыя

Ізноў "Трубадур"

Замежную афішу Беларускай оперы папоўняць у гэтым месяцы 13 спектакляў "Трубадура" ў Галандыі ды Бельгіі.

Вядучыя майстры нашай опернай сцэны разам з хорам і аркестрам будуць скараць тэатральныя пляцоўкі пляці еўрапейскіх гарадоў, уключаючы Ратэрдам.

Дарэчы, у 2009 годзе яны ўжо "трубадурлілі" ў Галандыі. Ды так паспяхова (Наталлю Акініну ў партыі Азучэны тамтэйшыя крытыкі нават параўналі з сусветнай зоркай Джульетай Сіміяната!), што з гэтай операй Дж.Вердзі ў пастаноўцы шведскага рэжысёра Марыяны Берглёф былі запрошаны і цяпер. **Н.Б.**

Купалаўцам пад Новы год...

Рэканструкцыю Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы плануецца завяршыць да канца бягучага года.

Паводле слоў аўтара праекта рэстаўрацыі тэатра і навуковага кіраўніка аб'екта Людмілы Івановай, пры пільнай увазе дзяржавы да рэалізацыі праекта, пры сённяшнім тэмпе работ у тры змены завяршыць рэканструкцыю ў запланаваныя тэрміны цалкам магчыма. Фасады зроблены на 90 працэнтаў, ідзе работа над дэкорам інтэр'ераў у гістарычнай і рэканструяванай частках будынка.

Па словах спадарыні Івановай, напачатку рэстаўрацыя прадугледжвала аднаўленне галоўнага фасада тэатра ў поўнай адпаведнасці з зыходным праектам архітэктара К.Казлоўскага канца XIX стагоддзя — гэта значыць, з тымі фрагментамі, якія з нейкіх прычын засталіся толькі на паперы. Але потым ад гэтай ідэі адмовіліся, і цяпер галоўны фасад тэатра выглядае так, як ён быў зроблены ў 1890 годзе.

Людміла Іванова згадала, што працуючы над праектам Купалаўскага тэатра нашы рэстаўратары зыходзілі з вопыту адраджэння сталічнага Верхняга горада, у прыватнасці — пошукаў гістарычнай ідэнтычнасці Гасціннага двара, які неаднойчы радыкальна перабудоўваўся.

П.В.

Казкі на выстаўцы

Выставачны праект, прысвечаны свету дзяцінства, распачынае сваю працу ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры. Літаратурна-мастацкая выстаўка "Ходзіць Сон ля вакон..." створана на аснове традыцыйных беларускіх калыханак.

На выстаўцы будуць прадстаўлены літаграфіі знакамітай мастачкі Алены Лось, ілюстрацыі Марысі Лось да кнігі "А па сенцах ходзіць Бай...", аўтаграфы калыханак беларускіх пісьменнікаў, а таксама лялькі з архіва Белтэлерадыёкампаніі, якія ўдзельнічалі ў выпусках праграмы "Калыханка" розных гадоў.

Пад час адкрыцця праекта адбудзецца сустрэча з фальклорным калектывам "Верацёнка", з аўтарамі беларускіх літаратурных калыханак. Таксама можна было пазнаёміцца са стваральнікамі і героямі тэлеперадачы "Калыханка": Сан Маляванчычам, Фейя Сноў, Медзведзямом Топам, Ліскай Янай і казачнай істотай Сплюшчыкам.

Ул. інф.

Усё пачалося з таго, што зялёны паветраны шар з пазнавальнымі абрысамі Старога замка лёгка ўзняўся ў шэрае кастрычніцкае неба. Далейшы ход падзей Першага Нацыянальнага форуму "Музеі Беларусі" лагічна працягваў гэтую ўверцюру, напаўняючы выкшталчонаю метафару канкрэтным зместам.

Не выпадае нават спрачацца, што паводле свайго маштабу гэтая падзея, арганізатарамі якой выступілі Міністэрства культуры нашай краіны і Гродзенскі абласны выканаўчы камітэт, не мае аналагаў ва ўсёй сучаснай (і не толькі) гісторыі Беларусі. 152 музеі з усёй краіны — ад малых да вялікіх — прадставілі пад адным дахам сваю творчую "квінтэсэнцыю". Больш за 700 іх супрацоўнікаў маглі "на іншых паглядзець ды сябе паказаць". Форум наведвалі прадстаўнічыя госці з 18 краін, у ліку якіх — і дырэктары буйных музеяў. Дзелавая праграма мерапрыемства складалася з 20 старонак тэксту, набранага праз адзін інтэрвал. Урэшце, у фінале форуму адбылося ўручэнне прызоў пераможцам Нацыянальнага конкурсу "Музеі Беларусі — трэцяму тысячагоддзю" — таксама першаму, і не толькі ў нашым тысячагоддзі.

— Форум — гэта добрая нагода яшчэ раз прааналізаваць, якія задачы ставяцца перад музейным грамадствам Беларусі, якія перспектывы адкрываюцца перад намі, — падкрэсліў у сваім прывітальным слове міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка. — І сёння — той дзень, калі мы павінны падзякаваць кожнаму работніку музейнай справы, пачынаючы ад раённых музеяў і да нацыянальных. Музей — гэта тое месца, куды мы ўпершыню адчыняем дзверы маленькім хлопчыкам ці дзяўчынкай, дзе пачынаецца наш шлях да спазнання свету, гісторыі, культуры...

Старшыня Гродзенскага аблвыканкама Сямён Шапіра, які браў удзел у адкрыцці форуму, перакананы ў тым, што музеі маюць папраўдзе надзвычайную грамадскую місію, спрыяючы падтрыманню духоўнага і ментальнага здароўя нацыі ў цяперашнім свеце супярэчлівых ідэалагем.

"Кутні камень" форуму

Гасцей цырымоніі адкрыцця віталі колішнія ўладары каралеўскай Гародні ў адпаведных іх эпосе касцюмах. І сапраўды, цяжка было знайсці лепшае месца для закладкі "кутняга каменя" музейнага форуму, чым той горад, які ўжо і сам па сабе многія называюць музеём.

Намеснік начальніка ўпраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Алена Клімовіч, якая непазрэдна курывавала падрыхтоўку форуму з боку муніцыпальных улад, звярнула маю ўвагу на тое, што тэма гісторыі горада чырвонай ніткай прайшла праз дызайн павільёна форуму ў ўсёй яго прадукцыі. Нават, здавалася б, чыста дэкаратыўныя элементы аздаблення памяшкання адлюстравалі кладку старадаўніх цэркваў колішняй Гародні. А ўдзельнікам падзеі было прапанавана азнаёміцца з галоўнымі адметнасцямі горада на ўласныя вочы: у разнастайнай культурнай праграме знайшлося месца і для экскурсій.

Пляцоўка, на якой адбылася гэтая культурная мегаімпрэза, мела сваю спецыфіку: паралельна са стаборніцтвам музейнага крэатыву ў звышсучасным спартыўным комплексе "Нёман" ладзіліся і стаборніцтвы па лёгкай атлетыцы. Зрэшты, такое спалучэнне спорту і культуры, даўніны і сучаснасці выглядае цалкам лагічным.

Як адзначыў карэспандэнт "К" старшыня журы музейнага конкурсу, намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадэуш Стружэцкі, са складанай задачай правядзення такой маштабнай падзеі горад справіўся на "выдатна". І гэта — адна з прычын, чаму старая прымаўка пра "першы блін" у дадзеным выпадку не спрацавала. Форум адбыўся "на ўсе сто", і, думаецца, мала які ўдзельнік або прасты наведвальнік гэтай імпрэзы запырчыць такой ацэнцы.

Мерапрыемства выканала ўсе пастаўленыя перад ім задачы і прайшло як па нотах, ідэальна спалучыўшы атракцыйны ды дзелавы складнікі. Яно не было ні аморфным, ні заціснутым у "бетонныя берагі", ні занудлівым, ні легкадумным. А знайсці такую "залатую сярэдзіну" — справа папраўдзе складаная.

Неаспрэчна, цяжка перацаніць той унёсак, што зрабіла ў яго правядзенне намеснік начальніка ўпраўлення устаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры краіны Святлана

КВІНТЭСЭНЦЫЯ ГРАМАДСКАЙ МІСІІ У "МЕГАІНТЭР'ЕРЫ" МУЗЕЯ

Рух наперад як лейтматыў: тры дні, якія крышку змянілі музейны свет да лепшага

ВЫНІКІ КОНКУРСУ "МУЗЕІ БЕЛАРУСІ — ТРЭЦЯМУ ТЫСЯЧАГОДДЗЮ", ПРАВЕДЗЕНАГА ў рамках Першага Нацыянальнага форуму "Музеі Беларусі"

ПЕРАМОЖЦЫ КОНКУРСУ

"Гран-пры" — Гомельскі палацава-паркавы ансамбль;

"Лепшае прадстаўленне музея на экспазіцыі форуму" — Гомельскі палацава-паркавы ансамбль;

"Лепшы музей па арганізацыі культурна-адукацыйнай дзейнасці" — праект "ART-VILEYKA" Вілейскага краязнаўчага музея;

"Лепшы музей па арганізацыі культурна-адукацыйнай дзейнасці ў справе патрыятычнага выхавання моладзі" — Мемарыяльны комплекс "Брэсцкая крэпасць — герой";

"Лепшая публікацыя аб музейных прадметах" — выданне "Прадметы ўзбраення з гарадзішча Нікадзімава" Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея імя Е.Р. Раманова;

"Лепшае прадстаўленне музея ў сродках масавай інфармацыі" — публікацыі ў СМІ Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь;

"Лепшае музейнае выданне" — серыя кніг "Славутыя мастакі з Беларусі" Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь;

"Лепшае навуковае праектаванне экспазіцыі" — навуковая канцэпцыя экспазіцыі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны;

"Лепшае мастацкае праектаванне экспазіцыі" — архітэктурна-мастацкі праект асноўнай экспазіцыі Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы;

"Лепшая арганізацыя выстаўкі з фондаў музея" — выстаўка "Прысвячэнне заснавальніку" да 90-годдзя з дня заснавання Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея і 120-годдзя з дня нараджэння яго стваральніка Юзафа Ядкоўскага";

"Лепшая арганізацыя міжнароднай выстаўкі" — выстаўка "Паланэзы на вяртанне" (з архіўных дакументаў М.К. Агінскага) Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры ў Віляноўскім палацава-паркавым ансамблі;

"Лепшая партнёрская дзейнасць" — партнёрская дзейнасць Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь сумесна з "Белзнешэканомбанкам" і "Japan Tobacco International";

"Лепшы музей па арганізацыі турыстычнага абслугоўвання" — праект "Запаветнай зямлі куток" Гомельскага палацава-паркавага ансамбля.

"Лепшая работа рэстаўратора" — рэстаўрацыя партрэта "Манак-картэзіянец. Джон Х'ютан. XVII ст.", праведзеная Гродзенскім дзяржаўным музеем гісторыі рэлігіі;

"Лепшы рэгіянальны музей" — Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік;

"За вернасць прафесіі" — Кучар Зінаіда Львоўна, дырэктар Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры;

"Лепшы кіраўнік музея" — Пракапоў Уладзімір Іванавіч, дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.

Гаўрылава, якая выдатна справілася з абавязкамі свайго кштату "выканаўчага дырэктара" форуму.

"Указка" ўжо састарэла

Місія такога прадстаўнічага форуму мае дваісты характар: з аднаго боку — гэта выяўленне актуальных "трэндаў" развіцця музейнай справы, з іншага — іх сцвярдженне або карэкціроўка. Магістральны напрамак — відавочны. Не раўнуючы ўсе музейшчыкі краіны разумеюць, што сёння як ніколі востра перад імі ста-

іць задача быць "бліжэй да народу". Адсюль і інтэрактыў, і разнастайныя атракцыі, і пошук усемагчымых спосабаў пашырэння заскарузлага фармату працы кштату "фота ў вітрыне плюс экскурсія з указкай". Форум лішні раз засведчыў, што такая тэндэнцыя датычыцца не толькі "прасунутых" сталічных музеяў.

Сказаць, што ўдзельнікі форуму падрыхтаваліся да гэтай падзеі сапраўды адказна, — значыць не сказаць анічога. Шукаць папраўдзе бяжылі ды банальны стэнд можна было з

ліхтаром — і безвынікова! Больш за тое: не было і падобных. Форум засведчыў, што "кланіраванне ідэй" зусім не стала завядзёнкай айчынных музейшчыкаў: кожны вынаходзіць менавіта сваю "разыначку", паглыбляючыся для гэтага ў самыя розныя культурныя кантэксты ды гістарычныя перыяды.

Вось, да прыкладу, змесціва "форумнай зоны" Гомельскай вобласці: Рэчыцкі музей адлюстравваў найбольш архаіку (каб не нарматывы пажарнай бяспекі, яго супрацоўнікі,

колеравай гаме стэнды! Таму і не дзіва, што за свой удзел у форуме музей быў адзначаны дыплогам.

Нават самі падыходы да фарміравання стэндаў у розных музеях былі даволі розныя. Хтосьці дбаў пра інтэрактыўныя аспекты, нехта — пра аздабленне, той-сёй прыхапіў з сабой у Гродна каштоўныя музейныя прадметы. А хтосьці дарыў магчымасці "рарытэтных" сусрэч. На стэндзе Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны можа было пазнаёміцца з адной з пачынальніц гэ-

У ліку замежных гасцей Нацыянальнага форуму былі знаныя ў міжнародных музейных колах спецыялісты: выканаўчы дырэктар Міжнароднага фестывалю "Інтэрмузей-2012" Галіна Зайцава, дырэктар Гістарычнага музея Амстэрдама Б'ёрн Стэнверс, генеральны дырэктар Музея Славацкага нацыянальнага паўстання ў Баскай-Быстрыцы Станіслаў Мічаў, дырэктар Нацыянальнага музея Латвіі Арніс Радзіньш, дырэктар Нацыянальнага музея гісторыі і археалогіі Малдовы Яўген Савв, кіраўнік аддзела міжнародных праектаў Музея навукі і тэхнікі "CosmoCaixa" Эрнан Крэспа Бермеха, выдатныя спецыялісты ў музейнай справе з Аўстрыі, Польшчы, Украіны, Казахстана ды іншых краін.

мабыць, і агонь выкрасалі б), Мазырскі — сярэднявечную эпоху рыцарства (спадзяюся, што фота на памяць у шыкоўных шаломах-масках ужо ўвайшло ў прэйскурант яго платных паслуг), спадкаемцы Паскевічаў і Румянцавых прэзентавалі сябе ў адпаведным эпосе антуражы. А вось Светлагорскі музей звярнуўся да куды больш сучасных пластоў гісторыі (але ўжо менавіта гісторыі!): паркалёвая сукенка, шклянныя бутэльні кефіру ў авосьцы, старыя добрыя віналявыя кружэлкі...

Але максімум эмоцыі выклікаў знакаміты Веткаўскі музей народнай творчасці. Установа з невялічкага мястэчка пад Гомелем прадэманстравала ўсё і адразу. Глыбокі навуковы падыход да інтэрпрэтацыі семантыкі народнага арнаменту — і цікавы інтэрактыўны ход, што дазваляў кожнаму ахвотнаму далучыцца да традыцый ткацтва. Унікальныя артфакты на стэндзе — і неблагі набор разнастайных кубкаў з эмблемай ды іншых сувеніраў на любую кішню. Нават дыван, на якім гэта ўсё адбывалася, быў падабраны адмыслова — адпаведна

тай спынальнай установы, якая адкрыла свае дзверы ў зруйнаваным Мінску 1944-га...

Лідзія Сцяпаняўна Жыткевіч прыйшла ў музей сямнаццацігадовай дзячычнай, адразу з партызанскага атраду "За Радзіму!" брыгады "Беларусь". У яе руках — пажоўклае фота першых супрацоўнікаў, учарашніх народных мсціўцаў. Многіх ужо няма з намі...

— У новай экспазіцыі мы глануем адкрыць залу, прысвечаную паважнаму аднаўленню гаспадаркі, і адной з яе тэм будзе акурт гісторыя музея ды, безумоўна, людзі, што стаялі ля яго вьтокаў, — распавяла яшчэ адзін "ветэран" установы Наталля Філіповіч.

Досыць цікавыя стэнды і прэзентацыі прадставілі таксама і школьныя музеі — як вядома, менавіта яны ўтвараюць абсалютную большасць з тых 1914 музеяў, што сёння ў нас існуюць. Добра запомніўся і стэнд прыватнага музея "На Траецкай" з Гродна, які самавіта рэпрэзентаваў яўрэйскую культуру...

(Працяг на стар. 8.)

(Працяг.

Пачатак на стар.7.)

З ведамасных устаноў у выставачную залу трапілі толькі музеі МУС ды Музей прыроды і экалогіі, але затое госці форуму здолелі наведаць яшчэ два ў рамках запланаваных экскурсій: аптэку-музей ды пажарную частку.

— Нам вельмі хацелася б бачыць тут больш прыватных ды ведамасных музеяў. Перакананы, што і для іх саміх гэта было б, мабыць, надзвычай карысна, — пракаментаваў сітуацыю Тадэуш Стружэцкі. — Але ініцыятывы яны, на жаль, не праявілі. Тым не менш, наступным разам, напэўна, будзе мэтазгодна праявіць яе нам самім...

Нехта скажа, што рэпрэзентатывнасць форуму ад гэтага ўсё адно не пацярпела: каб пералічыць прыстойныя прыватныя музеі, напэўна, хопіць пальцаў адной рукі. Але... Ма-

Скарына з Полацка.

"Запаветнік СССР" у Светлагорску.

Працяг традыцый Веткаўскага ткацтва.

КВІНТЭСЭНЦЫЯ

ГРАМАДСКАЙ МІСІ

быць, менавіта таму гэтая кволая пакуль што тэндэнцыя і вымагае асаблівай увагі.

Сярод замежных удзельнікаў экспазіцыі — Нацыянальны музей "Палац вялікіх князёў літоўскіх", Разанскі гісторыка-архітэктурны музей-запаветнік і Калінінградскі гісторыка-мастацкі музей, а таксама пяць расійскіх кампаній па распрацоўцы і вырабе сучаснага музейнага абсталявання ды інфармацыйных прадуктаў музея.

У цеснаце, ды не ў крыўдзе

Міжнародная праграма форуму дазволіла яго ўдзельнікам даведацца пра найлепшыя дасягненні сусветнай музейнай справы з першых вуснаў. Прыкладам, Музей навукі і тэхнікі ў Барселоне, які знаходзіцца наўзбоч ад турыстычных трас, дзякуючы ўдалай рээкспазіцыі ды маркетынгавай палітыцы здолеў павялічыць колькасць наведвальнікаў да фантастычнай лічбы — 1 200 000 за год! Як адзначыла Святлана Гаўрылава, на Беларусі таксама ўжо задумваюцца пра стварэнне аналагічнай установы.

Дзелавая частка форуму прадугледжвала не толькі адмысловыя пункты праграмы, але і дэманстрацыю звышсучаснага музейнага абсталявання: свае стэнды ў Гродна прывезлі замежныя прадпрыемствы, якія прапануюць сапраўдныя "ноу-хаў" ў гэтай справе. Напрыклад, 3D-тэхналогіі.

Зрэшты, ахвотных апраўцаў на сябе заветныя акулеры, каб убачыць нейкі малаўцяжны дэманстрацыйны фільм на камерцыйным стэндзе, было не так і багата: ужо не ў навінку! І, думаецца, замежныя "купыцы" ня мала здзівіліся, сустрэшы падобную атракцыю і на адным з музейных стэндаў, прычым прысвечаным акурат літаратурным музеям, якія спрадведку лічыліся крыху больш кансерватыўнымі за астатнія. А фільм дэманстраваў не што іншае, як аўтэнтчнае Купалле.

— Да нас наведваецца багата школьнікаў, і, канешне ж, ад нашай навінкі яны проста ў захваленні! — распавяла дырэктар Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы Алена Ляшкевіч. — 3D дазваляе нам лёгка патлумачыць гарадскім дзецям этымалогію псеўданіма Песняра...

Варты ўвагі варыянт вырашэння праблемы браку экскурсаводаў прапанаваў Нясвіжскі гісторыка-культурны музей-запаветнік. Мяркуюцца,

Гамяльчане святкуюць перамогу.

што неўзабаве ўсе яго аб'екты (а іх у горадзе багата) будуць забяспечаны QR-кодамі, і шчаслівыя ўладальнікі смартфонаў здолеюць беспраблемна атрымаць кваліфікаваныя экскурсійныя паслугі.

Тэхнічныя навінкі часта выкарыстоўваюць выключна дзеля "куражу", але... Наўрад ці хто адважыцца спрачацца з тым, што гэта зусім не той выпадак. Іншая справа — сістэма электронных білетаў і турнікетаў, якую прапаноўвала айчынным музеям адна расійская кампанія. Тут сумневы і сапраўды могуць узнікнуць.

— Мы забяспечваем сваім абсталяваннем найбуйнейшыя расійскія музеі, а таксама стадыёны, — распавёў прадстаўнік фірмы. — Працавалі, прыкладам, на "Еўра-2012", цяпер вядзем перамовы і з беларускімі стадыёнамі. Каштуе такая сістэма, вядома, нятанна, але і карысць ад яе — адпаведная...

Здавалася б, пры чым тут нашы музеі? Няўжо ў іх настолькі шмат наведвальнікаў, каб звычайныя білецёры не маглі даць ім рады і сістэму пропуску даводзілася аўтаматываваць? Тым не менш, некаторыя ўжо сутыкнуліся з такой патрэбай. Прыкладам, той жа Нясвіжскі музей-запаветнік.

— Здраецца так, што колькасць турыстаў, якія адначасова навадняюць нашы залы, сапраўды перавышае ўсе разумныя межы, — распавёў яго дырэктар Сяргей Клімаў. — Нам вельмі не хацелася б штучна стрымліваць турыстычныя плыні, аднак неўзабаве, мабыць, усё ж даведзецца...

Чэргі да касы рэгулярна выстройваюцца і ў Нацыянальным мастацкім музеі. Урэшце, як падаецца, турнікеты могуць спатрэбіцца і самому музейнаму форуму. Уваход на яго сёлета быў адкрыты, "перабору" з наведвальнікамі не назіралася, але...

Галоўны недахоп форуму абсалютна тоесны яго галоўнаму дасягненню. Хто б мог нават прадбачыць, што вялізны стартуны комплекс, несупастаўны паводле сваіх плошчаў з якой-кольвечы ўстановай культуры, будзе зацесным для беларускіх музейшчыкаў! Вядома, увага да імпрэзы простых гродзенцаў магла б быць

Гродзенскі гісторыка-археалагічны музей нагадаў, што горад называўся кралеўскім.

Пад час дзелавой праграмы форуму.

Падводзячы прамежкавыя вынікі гутаркі на пасяджэнні аднаго з "круглых сталоў" генеральны дырэктар знакамітага на ўвесь свет Кіева-Пячэрскага гісторыка-культурнага запаветніка Любамір Міхайліна адзначыў:

— Капі раней ваша краіна выклікала ў мяне самыя разнастайныя асацыяцыі — ад знакамітых твораў, якія ў вас нарадзіліся, да якаснай малочнай прадукцыі, — дык цяпер у маёй свядомасці сфарміраваўся выразны брэнд Беларусі. Пабываўшы на гэтым форуме, наведваюшы шыкоўныя музеі Гродна і Мінска, я ўспрымаю Беларусь менавіта як краіну музеяў!..

шматкроць большай (рэкламы на вуліцах яўна бракавала), аднак у дадзеныя варункі яна б стала мо і залішняй. На праходзе паміж музейнымі стэндамі і без таго пастаянна ўзнікала заторы: многія праграмы доўжыліся ў рэжыме нон-стоп, пастаянна збіраючы ня мала наведвальнікаў. Адпаведна, пераўтварэнне прафесійнага мерапрыемства ў "форум прафесіяналаў +" — безумоўна, запатрабуе ў будучым неймаверных арганізацыйных высілкаў. Але задача таго, безумоўна, вартая.

Больш за тое: адчуваўся недахоп не толькі прасторы, але і часу. Супольныя высілки арганізатараў ды шаравых удзельнікаў спарадзілі столькі выбітных імпрэз, што цікаўнаму наведвальніку даводзілася пастаянна разрывацца. Прыкладам, паміж цудоўным майстар-класам дрыбінскіх шапавалаў, зладжаным тамтэйшым музеем, ды "крутым сталом" на праўдэ звышактуальную тэму: "Фар-

міраванне нацыянальных брэндаў і музейны маркетынг". І тым больш крывудна, што гэтыя пункты праграмы, без сумневу, — узаемазвязаныя.

**Тэорыя і практыка
брэндынгу**

Нястомны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапцоў, які выступіў мадэратарам "крутлага стала", сабраў за ім кіраўнікоў ледзь не ўсіх вядучых музеяў краіны ды жартам прыграў, што не выпусціць за дзверы, пакуль нацыянальны брэнд не будзе канцэптуальна акрэслены. Потым, праўда, "злітаваў-

фічнае становішча Беларусі вымагае "прафілізацыі" турыстычнага маркетынгу апошняй у залежнасці ад розных мэтавых груп.

Лічы, агучаныя пад час выступлення Сяргея Клімава, немінуца натхняюць на аналіз. Самая важная з іх — ужо "на слыху": колькасць сёлетніх наведвальнікаў былой рэзідэнцыі Радзівілаў няўхільна набліжаецца да чатырохсот тысяч. Уражвае! Але пры гэтым дырэктар музея-запаведніка адзначаў, што, паводле ягоных выкладак (дакладную статыстыку бухгалтэрыя не дае, бо ўваходны білет каштуе для ўсіх аднолькава), доля

Кожнаму — сваё. Але ж гэтыя стратэгічныя напрамкі неабходна выразна акрэсліць у маркетынгавай палітыцы музейных устаноў — і айчыннага турызму ў цэлым.

— Лічу, што музеі не павінны выбудоўваць уласны маркетынг, але інкарпараваць гэтую сваю дзейнасць у агульны маркетынг сферы турыстычных паслуг, — перакананы дырэктар Падляскага музея ў Беластоку Андзей Ляхоўскі.

Госць з Польшчы прапанаваў свой адказ на важнае для нас пытанне брэнда: культура памежжа. Ідэя падзея, прынамсі, небанальнай.

лю, патрэбную паводле ўмоў гранту, полацкія музейшчыкі ўносяць не грашыма, але адпрацаваным часам.

Хто б сумняваўся, што цягам "крутлага стала" шматразова гучала прозвішча Марка Шагала! Брэнд сапраўды пазнавальны ва ўсім свеце. Вядома, можна да бясконцаці спрачацца, "чыі" ён насамрэч і на колькі працэнтаў. Але куды разумней, як падаецца, проста выкарыстоўваць той патэнцыял, якім забяспечыў свой улюбёны Віцебск ягоны ўдзячны жыхар. Менавіта таму да дырэктара Музея Марка Шагала Юліі Сцепанец пад час "крутлага стала" было адрасавана больш за ўсё

нацыянальнага, і рэгіянальных — музейных устаноў робяць ужо сёння. Прыкладам, дырэктар Музея-сядзібы "Пружанскі палацкік" Юрый Зялёвч распавёў пра тое, як гэтая ўстанова спрычынілася да вяртання памяці пра сьліннага ураджэнца краю — пісьменніка Юзафа Ігнацыя Крашчўскага. Вынік прысвечаных яму музейных мерапрыемстваў папраўдзе манументальны: постаць земляка, пра якога ў Пружаных раней мала хто згадваў, сёння ўвасоблена на фрэсцы, што ўпрыгожвае адзін з дамоў райцэнтра...

...Нібыта падводзячы прамежкавыя вынікі гэтай гутаркі, адзін з гасцей форуму — генеральны дырэктар знакамітага на ўвесь свет Кіева-Пячэрскага гісторыка-культурнага запаведніка Любомір Міхайліна адзначаў:

— Калі раней ваша краіна выклікала ў мяне самыя разнастайныя асацыяцыі — ад знакамітых творцаў, якія ў вас нарадзіліся, і да якаснай малочнай прадукцыі, што я рэгулярна купляю ў Кіеве, — дык цяпер, літаральна сёння, у маёй свядомасці сфарміраваўся выразны брэнд Беларусі. Пабываюшы на гэтым форуме, наведваюшы шыкоўныя музеі Гродна і Мінска, я ўспрымаю Беларусь менавіта як краіну музеяў!..

Цырымоніі адкрыцця і закрыцця форуму прайшлі на высокім мастацкім узроўні.

У "МЕГАІНТЭР'ЕРЫ" МУЗЕЯ

Рух наперад як лейтматыў: тры дні, якія крышку змянілі музейны свет да лепшага

Фота на памяць у Мазырскім аб'яднаным краязнаўчым музеі.

Ветэраны Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Лідзія Жыткевіч і Наталля Філіповіч.

ся": зразумела ж, гэтае пытанне не можа быць вырашана за тры гадзіны, ды яшчэ і спецыялістамі толькі аднаго профілю.

Жарты жартамі, але не выпадае сумнявацца ў тым, што голас музейшчыкаў у шырокай (і даўняй) дыскусіі адносна нацыянальнага брэнда сапраўды мае вагу. Ужо, прынамсі, таму, што менавіта яны знаходзяцца "на перадавой" турызму і не абыймаюць уседамляюць рэальную кан'юнктуру. А такія ўстановы, як той жа Нацыянальны мастацкі музей, ужо самі па сабе даўно маюць брэндавы статус.

Зрэшты, намеснік дырэктара НММ Надзея Усава, чый даклад распачынаў "круты стол", гаварыла нават не пра будучы Музейны квартал, а пра беларускую вёску з ейным патрыярхальным ладам жыцця. Паводле яе назіранняў, менавіта гэта можа крануць сэрцы прыдзірлівых турыстаў з далёкага замежжа.

— Няк мы прывезлі французскіх калег у Смілавічы — на радзіму Суціна, — падзялілася яна досведам, — і вось тут у іх папраўдзе запаліліся вочы! Што яны такога ўбачылі? Карову, што пасецца ў полі, пеўня пасярод месцаковай вуліцы, сады, поўныя яблыкаў... Акурат тое, ад чаго мы паступова пазбаўляемся як ад анахранізму...

Магу нават пагадзіцца з тым, што шыкоўны музейны аб'ект у занябаным сёння палацы Манюшкаў ураўніў бы гэтых спецыфічных гасцей нават менш: музеяў яны на сваім веку ўжо наглядзеліся. Але... Нават само геагра-

А гэта інтэр'ер для фотасесіі ад Нацыянальнага мастацкага музея.

пытанняў: і пра маркетынг, і пра сувенірную прадукцыю, і пра колькасць наведвальнікаў (на жаль, пакуль не надта вялікую), і ўвогуле пра тое, "калі ж Віцебск стане другім Парыжам?".

Вядома, увасабленне ў жыццё грандыёзнага праекта Шагалаўскага цэнтра, задуманага віцебскімі ўладамі, само сабою вырашыла б ці не ўсе гэтыя пытанні. Але пакуль ахвотніка інвеставаць на добрую справу некалькі соцень мільёнаў долараў не знайшлося, мо наступе час пачаць, прынамсі, з малага? З якой-небудзь вінтажнай кавяранькі альбо гатэльчыка на Пакроўскай, які дазволіў бы аматару геніяльнага мастака правесці больш часу ў тым "шага-

**Не інтэрактывам
адзіным**

У той самы час, некаторым музеям даводзіцца ваяваць адразу на два франты: не толькі ствараць брэнд горада і краіны, але і абараняць свой уласны. Як распавяла дырэктар Музейнага комплексу "Мірскі замак" Вольга Папко, сёння назву сьліннага помніка стадыяны не эксплуатуюць ва ўласных патрэбах толькі ляньвы: у краіне зарэгістравана аж 17 гандлёвых знакаў з яе выкарыстаннем. Зразумела ж, гпаціць адлічэнні ніхто нават і не думае. Бо дэ-юрэ Мірскі замак — гэта рэстаран, сыр, каўбаса... але толькі не музейны комплекс, размешчаны ў самім замку. Ён пакуль уласным "trade mark" не валодае.

Вольга Папко паведаміла і пра тое, што не так даўно ўстанова вырашыла даверыць сваё піяр-прасаванне прафесіяналам, заключыўшы дамову са спецыялізаванай кампаніяй.

— Мы сутыкнуліся з патрэбай усур'ез заняцца карэкціроўкай уласнага іміджа, — патлумачыла яна. — Дзякуючы публікацыям у пэўных СМІ, некаторыя наведвальнікі звяртаюць большую ўвагу не на сам замак, а на нашу, прабачце, прыбіральню, хаця яна, між іншым, — самая звычайная і нічым не адрозніваецца ад астатніх...

Пра вынікі гэтай карэкціроўкі пакуль казаць зарана, але ў цэлым можна адзначыць, што прафесіяналізацыя спецыфічных накірункаў музейнай дзейнасці ўжо становіцца актуальнай тэндэнцыяй. Яна ахоплівае і правядзенне культурных імпрэз.

— Летаў мы спрабавалі справіцца ўласнымі сіламі, аднак фінансавы вынік, на жаль, нас не задаволю, — распавёў дырэктар Нясвіжскага палацава-паркавага ансамбля Сяргей Клімаў. — Таму і вырашылі пайсці на супрацоўніцтва з прад'юсарскай кампаніяй міжнароднага ўзроўню. І вось, у лістападзе гатовы запрасіць вас на першы VI.P.-баль...

Хтосьці шукае партнёраў сярод эліты шоу-бізнесу, хтосьці — у РДК праз дарогу. Але паўторымся: агульная тэндэнцыя да насычэння музеяў відовішчамі — больш чым выразная, і працяляецца яна без залежнасці ад маштабу ўстаноў. І тут самы час задацца пытаннем: ці няма небяспекі ў тым, што інтэрактыў ды атракцыя застануць усе іншыя аспекты музейнай дзейнасці, далёкія ад камерцыйна-забаўляльных?

(Заканчэнне на стар. 10.)

"Рабочы момант" форуму.

турыстаў з далёкага замежжа не перавысіла і тры працэнта ад агульнай колькасці.

Пра што гэта сведчыць? Перадусім — пра неймаверны (і нават, прывнацца, крыву нечаканы) постпек гісторыка-культурнага турызму як з'явы. Затым — пра магутны патэнцыял унутранага турызму, на які, па шчырасці, многія проста забываюцца, дбаючы пра эфемэрныя замежнікі. Зрэшты, нагадаем, што расіяне ў тры працэнта, вядома ж, не трапілі: у Нясвіж яны прыязджаюць тысячамі.

І пакуль французы будуць натхняцца вясковай ідыліяй, мы павядзем гасцей з Масквы ў замак або палац.

— Нават само перасячэнне мяжы з'яўляецца своеасаблівай турыстычнай атракцыяй — вядома, калі візавае пытанне вырашаецца без праблем, — лічыць ён.

Межаў з краінамі-суседкамі ў Беларусі багата, ёсць з кім супрацоўнічаць. Загадчык сектара развіцця турызму і турыстычных паслуг Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка Ігар Загрэкаў распавёў пра машабныя транспамежныя праекты паміж Полацкам і Даўгапілсам, асабліва падкрэсліўшы, што пад такія ініцыятывы сёння можна лёгка знайсці пазабуджтае фінансаванне з крыніц Еўрасаюза. Прычым сваю до-

лаўскім" Віцебску, што хаця б фрагментарна захаваўся і да нашых дзён.

— Такія задумы ў нас ёсць ужо даўно, — адказала на гэтае маё пытанне Юлія Сцепанец. — Балазе суседні з музеем участак на Пакроўскай пусты, і менавіта на ім мог бы размясціцца такі турыстычны аб'ект. Але, на жаль, паразумення з мясцовымі ўладамі тут пакуль знайсці не ўдалося. Хаця ў нас бываюць турысты нават з самых далёкіх краін: Інданезіі, Малайзіі, Аўстраліі... І ім настолькі падабаецца ў музеі, што нават і з'язджаць не хочучь!..

Зрэшты, ёсць усе падставы канстатаваць, што свой унёсак у фарміраванне геаграфічных брэндаў — і

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 7 — 9.)

Гэтае пытанне я адрасаваў члену журы музейнага конкурсу, прафесару кафедры этналогіі, музейлогіі і гісторыі мастацтваў гістафака БДУ Аляксандру Гужалоўскаму.

— Музеі ў наш час знаходзяцца ў стане вельмі жорсткай канкурэнцыі са СМІ ды разнастайнымі забавляльнымі ўстановамі, і таму яны немінуа павінны змагацца за ўвагу наведвальнікаў, — адказаў ён. — Вядома, тут можна лёгка трапіць у пастку. На Захадзе ўжо нават з'явіўся і адпаведны тэрмін — "дыснейлэндзацыя". У выніку апошняй музей страчвае самую сваю сутнасць, адпачатны энс ды пераўтвараецца ў звычайную забавляльную ўстанову, не абцяжараную ніякай навуковай ды асветніцкай місіяй. Але прайшоўшыся толькі што па музейных стэндах (а іх узровень стаў для мяне папраўдзе прыемнай неспадзяванкай!), я мушу адзначыць, што ў нас гэтага, на шчасце, не адбылося. У беларускіх му-

прафесійнае перыядычнае альбо серыйнае выданне абавязкова павінна ў нас быць. Тым больш, расійскія калегі сёння маюць магчымасць чытаць "Музей", "Мир музея", украінскія — "Музейный простір"... Ёсць адпаведныя выданні ў іншых краінах. І таму мы шчыра ўдзячныя нашаму Міністэрству культуры за ўвагу да гэтай праблемы, фінансавую ды арганізацыйную падтрымку. Дадам яшчэ, што ў падрыхтоўцы матэрыялаў зборніка прынялі ўдзел супрацоўнікі больш як 40 музеяў краіны, прадстаўнікі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Інстытута культуры Беларусі, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, замежных партнёраў...

Першы, пілотны, выпуск мае сваю тэматыку — актуальныя пытанні экспазіцыйна-выставачнай дзейнасці ды музейнае праектаванне. Важкі часопіс выгодна адрозніваецца ад многіх сваіх "вузканавуковых" сабратаў: яго не толькі карысна пачытаць, але нават і па-

На каго разлічана гэтае выданне? Безумоўна, на ўсіх, хто прафесійна працуе ў музейнай сферы і прагне абмену досведам. Для іх яно мае стаць сапраўды настольнай кнігай. Шкада толькі, што яго наклад — усяго 200 асобнікаў. А музеяў жа ў нашай краіне — амаль дзве тысячы!

**Хоцькі-няхоцькі,
а канкурыраваць
даводзіцца**

Кожны з такіх форумуаў выконвае і функцыю своеасаблівага кірмашу, дзе партнёры знаходзяць адно аднаго, наладжваюць кантакты ды распрацоўваюць новыя праекты. Асабліва гэта актуальна ў рэчышчы турызму. Ды, на вялікі жаль, "паломніцтва" тураператараў на музейнай імпрэзе не назіралася — хаця, зда-

Цікавы працяг тэма пра "безадмоўнасць" займела на іншым "круглым stole", акурат і прысвечаным музеям ды турызму (са скрухай адзначым у дужках досыць сціплую рэпрэзентатывнасць ды колькасць яго ўдзельнікаў). Загаччык філіяла "Пяты форт" Мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая крэпасць — герой" Аляксандр Каркатадзэ ўзняў надзвычай цікавую праблему — музеэфікацыі ды турыстычнага выкарыстання аб'ектаў фартыфікацыі XIX — XX стагоддзяў, якімі гісторыя наш край не абдзяліла: закінутыя фарты, дакі, ракетныя шахты налічваюцца тысячамі.

Само стварэнне згаданага філіяла стала свайго роду адказам на пытанне, што рабіць з гэтай своеасаблівай архітэктурнай спадчынай, балазе і

чаная ў ім музейная ўстанова заста-лася на такім самым узроўні, яна б праляцела міма ўсіх намінацый як тая фанера. Але абласныя ўлады сапраўды "паставілі" на палац Паскевічаў і Румянцавых, беспамылкова вызначыўшы галоўны брэндавы аб'ект горада ды ўсяго рэгіёна. Інвестыцый спатрэбілася шмат, высілкаў — яшчэ больш. Затое і чаканы вынік... Вядома, ён залежыў і ад саміх супрацоўнікаў установы, якія нярэдка апырэджвалі ў плане крэатыўнасці сталічных калег, — згадайма хаця б сёлетні нашумелы "Палацавы комплекс". Уручаючы ўзнагароду, Тадэуш Стружэцкі нагадаў таксама і пра тое, што гомельскі музей — пакуль адзіны ў краіне, які сам выконвае функцыю тураператара.

Апрача дырэктара музея Аксаны Торапавай, на сцэну часцей за ўсё выходзіў і Уладзімір Пракапаў. Нацыянальны мастацкі музей заявіў сябе ажно ў адзінаццаці конкурсных намінацыях і сабраў шчодры ўраджай прызоў. Урэшце, дырэктар установы быў прызнаны лепшым кіраўніком музея.

— Узгадваючы вядомую прымаўку, мушу сказаць, што менавіта на такіх людзях трымаецца музейная справа, — адзначаў пад час уручэння ўзнагароды Тадэуш Стружэцкі. — Ініцыятывы, энергіі, дасведчанасці Уладзіміра Іванавіча хапіла б на некалькі кіраўнікоў музеяў...

Большасць іншых намінацый падзялілі між сабой вялікія музеі. Раённы перамог толькі ў адной з іх: "Лепшым музеем па арганізацыі культурна-адукацыйнай дзейнасці" быў прызнаны Вілейскі краязнаўчы музей за яго праект "ART-VILEYKA". Нават Спецыяльны прыз для рэгіянальных музеяў забрала сабе ўстанова з тытулам "Нацыянальны" — маецца на ўвазе Музей-запаведнік у Полацку.

Цэнтральныя музеі сапраўды апырэджваюць шчырыя высілкі энтузіястаў з дробных мястэчак. Але няма сумневу ў тым, што і яны не павінны застацца па-за фарматам музейнага конкурсу, што і ў гэтай сферы мусіць быць канкурэнтная барацьба як стымул развіцця. І тут ізноў усплываюць паралелі са спортам, дзе спаборніцтва адбываецца ў розных вагавых катэгорыях...

Без сумневу, самай галоўнай узнагародай конкурсу з'яўляецца ўласна факт узнагароджання, балазе музей можа пастыхова выкарыстоўваць яго ў сваёй піяр-стратэгіі. Ды, тым не менш, кожны пераможца і многія лаўрэаты атрымалі таксама і неаблагодную "даважку" да славы. "Матэрыяльная частка" Гран-пры складала 150 мільёнаў рублёў, пераможцаў намінацый — 15 — 20. Уручаліся таксама глянцменныя тэлевізары, ноўтбукі, турыстычныя і санаторныя пудэўкі...

Усё гэта стала магчымым дзякуючы спонсарам форуму. Іх спіс, зачытаны на цырымоні, папраўдзе ўражваў: ён утрымліваў амаль паўсотні пазіцый!

■■■■

Як паведаміў Тадэуш Стружэцкі, пэўнасці ў тым, дзе пройдзе наступны музейны форум — у Гродне альбо ў нейкім іншым горадзе, — пакуль няма. Упэўненасць ёсць толькі ў адным: ён абавязкова адбудзецца! На сёлетнім ужо гучаў выраз "музейнае біенале". І сапраўды, выглядае прыгожа ды "брэндава".

Прычым яго арганізатарам давядзецца вучыцца не на памылках, а на постыхах, што, між іншым, куды больш складана. Хаця... Цягам гэтых трох дзён я неаднаразова чуў фразу: "Жыццё вымагае няспыннага руху наперад". І яна сапраўды можа лічыцца своеасаблівым лейтматывам форуму...

**Ілья СВІРЫН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Гродна — Мінск
Фота аўтара
і Ірыны ЛАПЦЭНАК**

КВІНТЭСЭНЦЫЯ ГРАМАДСКАЙ МІСІ У "МЕГАІНТЭР'ЕРЫ" МУЗЕЯ

**Рух наперад як лейтматыў: тры дні,
якія крышку змянілі музейны свет да лепшага**

зеха сёння працуюць менавіта навуковыя супрацоўнікі, а не якіясьці там аніматары...

Першы, пілотны...

І сапраўды, не інтэрактывам адзіным жывуць нашы музеі. Пра тое, што і навуковы ды адукацыйны аспекты іх дзейнасці (апошняму, дарэчы, быў прысвечаны спецыяльны "круглы стол") не страцілі сваёй вагі, красамоўна засведчыла адно з найцікавейшых мерапрыемстваў дзелавой праграмы форуму: прэзентацыя разнастайных выданняў — друкаваных і мультымедычных, — якія нарадзіліся за апошні час у нетрах нашых музейных устаноў. Яна мела назву "Парад рэпрадукцый", што нечакана выклікала цяжкасці з перакладам.

— Замежныя госці былі вельмі здзіўлены і пыталіся: няўжо беларускі музейшчыкі будуць хадзіць строем са сваімі выданнямі? — з усмешкай распавяла каардынатар форуму, начальнік аддзела навукова-метадычнага забеспячэння развіцця музейнай дзейнасці Інстытута культуры Беларусі Ірына Лапцэнак.

Выданняў, вартых прэзентацыі на такім паважным форуме, набіралася папраўдзе багата. Сярод іх былі і шыкоўныя каталогі, і папулярныя брашуркі ды буклеты, і дыскі... Але, бадай, самай галоўнай падзеяй "Парада..." сталася прэзентацыя толькі што надрукаванага нацыянальнага прафесійнага музейнага выдання "Музеі Беларусі: праблемы, перспектывы, інавацыі". Як і многае пад час музейнага форуму, яно не мае аналагаў у нашай гісторыі.

— Неабходнасць у яго стварэнні была відавочнай ужо даўно, і таму гэтае выданне дакладна можна назваць "доўгачаканым", — распавяла яго ўкладальнік і рэдактар Ірына Лапцэнак. — Пад час нашых курсаў павышэння кваліфікацыі і навукова-практычных семінараў мы з музейшчыкамі змагалі да высновы, што

Мерапрыемства выканалі ўсе пастаўленыя перад ім задачы і прайшло як па нотах, ідэальна спалучыўшы атракцыйны ды дзелавы складнікі. Яно не было ні аморфным, ні заціснутым у "бетонны берагі", ні занудлівым, ні легкадумным. А знайшлі такую "залатую сярэдзіну" — справа папраўдзе складаная. Форум засведчыў, што "кланіраванне ідэй" зусім не стала завядзёнкай айчынных музейшчыкаў: кожны вынаходзіць менавіта сваю "разыначку", паглыбляючыся для гэтага ў самыя розныя культурныя кантэксты ды гістарычныя перыяды.

гартыць прыемна. Досвед у галіне музейнага праектавання, якім дзеляцца карыфеі з вядучых устаноў краіны, дапаўняецца мноствам каларовых ілюстрацый. Ды і самі рубрыкі сведчаць пра актуальнасць выдання: "Музеэфікацыя замкаў і палацаў", "Актуалізацыя музейных калекцый у прасторы экспазіцыі", "Інтэрактыўная экспазіцыя", "Канцэптuallyны праект", "Музейны дызайн і інтэрпрэтацыя", "Мемарыяльная экспазіцыя: рээкспазіцыя ці мадэрнізацыя?", "Адраджэнне імёнаў", "Электронная экспазіцыя". Ёсць тут, вядома, і "З вопыту музеяў замежжа".

— Выданне запланавана намі як серыйнае, — працягвае Ірына Лапцэнак. — Штогадовыя выпускі будуць тэматычнымі, прысвечанымі абагульненню дасягненняў і праблем дзейнасці музеяў шляхам асэнсавання магістральных кірункаў музейнай работы. Якія тэмы найперш хацелася б закрануць? Гэта пытанні арганізацыі сацыяльна значных праектаў у сферы музейнай дзейнасці, укаранення ў сферу дадатковай адукацыі музейна-педагагічных праграм, развіцця інфармацыйных тэхналогій і стварэння мультымедычных прадуктаў, арганізацыі партнёрскага міжмузейнага і міжнароднага праектаў, музейнага менеджменту ды маркетынгу — і, безумоўна, развіцця музейнага турызму.

валася б, яны атрымалі папраўдзе ўнікальную магчымасць убачыць "товар лицом", ацаніць яго ды абмяняцца візітоўкамі.

А вось Галіна Патаева, дырэктар найбуйнейшага айчынага тураператара, які спецыялізуецца на ўязным ды ўнутраным турызме, не пашкадавала трох дзён, каб наведваць мерапрыемствы форуму. І лічыць гэты час вельмі карысным для развіцця свайго бізнесу.

— На сённяшні дзень мы прапануем больш за 60 маршрутаў па Беларусі, і я пераканана, што дзякуючы гэтаму форуму іх лік яшчэ ўзрасце, — падзялілася яна сваімі ўражаннямі. — Мы ўбачылі, што беларускія музеі сапраўды развіваюцца і становяцца цікавейшымі для наведвальнікаў. Той "прадукт", які яны сёння прапануюць, нас збольшага задавальняе, але... Удасканалвацца таксама ёсць куды. Ведаецца, мы не так даўно правялі апытанне нашых кліентаў і высветлілі, што тры чвэрці з іх сёлета наведвалі музеі ў краінах Заходняй Еўропы. Адпаведна, нашым музеям з імі хоцькі-няхоцькі даводзіцца канкурыраваць! І калі ў плане рэпрэзентацыі спадчыны ў іх акурат усё ў парадку, дык тое, што датычыцца сучаснага сэрвісу: пад'езды, рэстараны, безадмоўнасць (калі група прыехала, яе кроў з носу трэба прыняць)... Тут пакуль, скажам шчыра, ёсць патэнцыял для росту.

ГРОДНА 2012

**ПЕРШЫ НАЦЫЯНАЛЬНЫ ФОРУМ
"Музеі Беларусі"**

цікавасць турыстаў да яе — навідавоку. Але прымаць тыя групы, якія прыязджаюць у выхадныя, дастаткова складана: у філіяле — усяго тры супрацоўнікі, ды і тыя часта змяняюцца. Прычыны "цяжкія кадры" — цяжкія ўмовы працы (фартыфікацыя!) і, асабліва, заробкі. Павялічыць апошняе не дазваляе ўзровень пазабюджэтных даходаў — залежны, у сваю чаргу, ад цаны білета. Павялічыць яе не дазваляе нешта яшчэ...

У рамках форуму было арганізавана дзесяць асобных праграм, у якія ўвайшлі канферэнцыі па актуальных пытаннях пабудовы экспазіцыі, "круглыя сталы", семінары-практыкумы, дыскусійныя пляцоўкі... Пры іх распрацоўцы быў улічаны вопыт арганізацыі падобных мерапрыемстваў у краінах СНД і далёкага замежжа. На думку Ірыны Лапцэнак, каардынатар дзелавой праграмы, галоўнымі складнікамі дзелавой праграмы былі інавацыі музеяў і надзённыя праблемы. А галоўнай рухаючай сілай форуму, як пад час яго падрыхтоўкі, так і правядзення, з'яўляўся крэатыў музейных супрацоўнікаў, дзякуючы якім форум атрымаўся разнастайным, жывым і запамінальным.

Як адзначаў Аляксандр Гужалоўскі, форум павінен і ў далейшым спрыяць наладжванню "гарызантальных" кантактаў паміж музейнымі ўстановамі (што надзвычай важна), і абмеркаванню зладзённых праблем работнікаў галіны. Бо маўчаць пра набалелае сапраўды складана.

Спаборніцтва тыганаву

Зрэшты, ніякія праблемы не перашкодзілі атмасферы свята. А яна і сапраўды прысутнічала на фінальнай імпрэзе форуму — узнагароджанай пераможцаў конкурсу. Для правядзення цырымоні была абрана ці не найлепшая зала ўсёй Гродзеншчыны — знакаміты Драмтэатр. Ды і канцэртная частка праграмы цалкам адпавядала высокім патрабаванням прафесійнай публікі, хаця, як асабліва падкрэсліў начальнік упраўлення культуры аблвыканкама Аляксандр Вярсоцкі, яна была створана сіламі выключна "тутэйшых" артыстаў — часта нават навучэнскага ўзросту. Запрошаныя зоркі і не спатрэбіліся.

Уладальнік Гран-пры ўсім ужо, напэўна, вядомы. Выбар журы трошкі нечаканы, але... зрэшты, прадказальны. Алгарытм поспеху — таксама навідавоку.

Мне даводзілася бываць у гомельскім палацы гадоў дваццаць таму, і магу меркаваць, што калі б размеш-

У прэс-рэлізе Рэспубліканскай мастацкай выстаўкі, прысвечанай 130-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа, гаворыцца: "...Сённяшні дзень у наша стаўленне да спадчыны ўносіць новую нотку ў асэнсаванне коласаўска-купалаўскай тэматыкі. Мастакіnanoў разглядаюць жыццёвы шлях паэтаў — больш складаны і трагічны, чым падавалася раней, расстаўляюць іншыя акцэнтны ў напісаных імі радках. Яны абпіраюцца на дакладнасць этнаграфічных і гістарычных дэталей, ілюстраванне тых літаратурных твораў, якія з розных прычын былі абыдзены ўвагай мастакоў, падыходзяць да тэматыкі праз уласнае бачанне і нечаканую пластыку ў жывапісных палотнах, у графічных работах, творах дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, прадстаўленых у экспазіцыі, з'яўляюцца нечаканымі вобразнымі параўнанні, складанымі асацыятыўнымі рашэнні..."

У.Кожух. "У чаканні".
цуючы без усякіх дагавораў, без усякіх надзей на закупку работ, гэтыя майстры (і сталыя, і маладыя) адгукнуліся на запрашэнне, дакладней — заклік кіраўніцтва Саюза мастакоў, і прынялі ўдзел у мастацкім святкаванні юбілеяў Песняроў. Таму аналізаваць новыя творы, шукаць у іх недахопы не буду, бо, як кажуць, "не страляйце ў піяніста — ён грае як можа".

Выстаўка атрымалася на сціплым, камерным узроўні, але гэтая "камернасць", мякка кажучы, мала адпавядае значнаму юбілею класікаў слова. Прычына

Пра "надвор'е" адной выстаўкі

А.Равякоў. "Канюшына".

Неюбілейныя нататкі: экспазіцыя да 130-х угодкаў Янкі Купалы і Якуба Коласа

М.Бушчык. "З'яднаны свет".

М.Купава. "Лунінецкая кватэра Якуба Коласа".

А.Баранаў. Плакаты: "Да Купалы", "Да Коласа".

Фрагмент экспазіцыі.

ўсяго гэтага яшчэ і ў тым, што ўпершыню за апошнія дзесяцігоддзі Міністэрства культуры не прыняло ўдзел у арганізацыі Рэспубліканскай выстаўкі. Гаворка ідзе менавіта пра сённяшнюю экспазіцыю.

"Мы павінны рабіць агульную справу, — зазначыў кіраўнік Саюза мастакоў Уладзімір Савіч. — Як грамадская арганізацыя БСМ апынуўся саманасам з рэальнасцю, калі справа закрунула святкаванне юбілею нашых класікаў на выяўленчым полі..."

А.Зіменка. "Якуб Колас".

Фон нашага часу часнага — на жаль, хісткага, зыбкага — мастацкага жыцця пакуль яшчэ не вельмі ўстойлівы, адзначаны рысамі раз'яднанасці пакаленняў, старой і новай кан'юнктуры. Час паказвае, як шмат значыць бескампрамісная — творчая, грамадзянская, чалавечая — пазіцыя мастака, свабоднага, незалежнага ад выпадковых абставін, у тым ліку матэрыяльных, які выяўляе сябе ў часе і час — у сабе.

А гэта магчыма толькі тады, калі мы, мастакі і ўсе зацікаўленыя асобы, будзем працаваць разам, плычю ў плячо. Вось такія думкі з'явіліся ў мяне ў час наведання выстаўкі, прысвечанай юбілейным датам Янкі Купалы і Якуба Коласа...

Барыс КРЭПАК

С.Гумілеўскі. "Музыка".

В.Свентахоўская. "У прабачным уборы".

канцэпцыі выстаўкі, мяркую, наогул не існуе), дакладней, да коласаўска-купалаўскай тэматыкі, маюць вельмі ўмоўнае дачыненне.

Такім чынам, вы не знойдзеце ў экспазіцыі нічога таго, што так эмацыянальна распісана ў прэс-рэлізе. Асноўную "ўдарную сілу"

ўзялі на сябе рэтра-работы з фондаў БСМ, Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы, Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа. Тут — даўно знаёмыя творы выдатных нашых мастакоў А.Кашкурэвіча, Г.Паплаўскага, А.Лось, Н.Воранава, В.Шаранговіча, В.Жолтак, Г.Вашчанкі ды іншых. Канешне ж, калі гаворка пайшла пра рэтраспекцыю, хацелася б яшчэ раз сустрэцца з творамі пра Купалу і Коласа, створанымі М.Савіцкім, Л.Шчамялёвым, У.Стальмашонкам, А.Анікейчыкам, але яны чамусьці засталіся па-за рамкамі сённяшняй выстаўкі.

Тым не менш, я не магу кінуць камень у тых мастакоў, хто прадставіў свае новыя работы. Усё ж, пра-

РЭГІЁНЫ: МАЙСТАР-КЛАС КРЭАТЫВУ

Гэтым разам паспрабавалі адшукаць яркія ідэі сярод супрацоўнікаў раённых метадычных цэнтраў. Менавіта яны валодаюць метадалогіяй і метадыкай творчага поспеху ды "ўзбройваюць" гэтым досведам вясковыя клубныя ўстановы. У выніку ўзаемадзяння нараджаецца і мацуецца аўтарытэт клубніка. І заслуга метадыста ў гэтым — неаспрэчная. Праўда, ягоны штомесячны заробак метадычнай знакаваці ніяк не адлюстраввае. Але гэта — тэма для зусім іншай гаворкі. А цяпер — пра адмысловыя праекты, народжаныя саюзам "метадыст-клубнік".

І яны маюць рацыю...

Валожыншчына: калі начальнік — хросны бацька

Алена Конаўка — не толькі дырэктар Валожынскага РЦК, але адначасова і кіраўнік раённага метадычнага цэнтра. Сфера ўплыву яго распаўсюджваецца не толькі на горад, але, натуральна, і на сяло. Начальнік аддзела культуры Валожынскага райвыканкама Вікенція Адамовіч ацэньвае працу метадыстаў досыць высока. Менавіта пры іх удзеле ініцыявана традыцыйнае этнасвята "З крыніц жыватворных...". Апошнім разам яно праішло на базе Ракаўскага цэнтра фальклору і мела падзаглавак "Сваты ў Ракаве".

Абрад быў узноўлены на падставе мясцовых старадаўніх традыцый. І сваты былі важнымі, і маладыя хваліліся, а ў ролі хроснага бацькі аднаго з іх выступіў начальнік аддзела культуры. Справа знайшлася і для мясцовага Заслужанага аматарскага калектыву краіны "Гасцінец"... Лішне казаць, што дзея атрымалася відовішчайнай. Нездарма ў ракаўскага мецэната і гаспадары прыватнай мастацкай галерэі Фелікса Янушкевіча з мясцовымі артыстамі — даўня трывалыя стасункі. Па словах Алены Конаўка, самадзейныя канцэрты для шматлікіх наведвальнікаў галерэі — справа звычайная. А мастак, у сваю чаргу, дапамагае ДШМ у наладжанні жывапісных пленэраў.

Гомель: рэйс з кнігай

Аўтобус са Скарынам

У Гомелі была прэзентавана новая акцыя — "Чытальня зала на калёсах". Ініцыятарам праекта выступіла 11-я гарадская бібліятэка пры падтрымцы адміністрацыі Савецкага раёна і кіраўніцтва Гомельскага аўтобуснага парку № 1.

Першы ж рэйс выклікаў цікавасць у пасажыраў. А ўсё таму, што кнігі, газеты, часопісы, якія размяшчаліся ў незвычайным аўтобусе, можна было не толькі пачытаць пад час паездкі, але і пакінуць сабе.

Маршрут № 17, які ўзяў старт у Савецкім раёне, праходзіў праз увесь горад. "Чытальня зала на калёсах" кіраваў шафёр, апрапануты ў адзенне, нечым падобнае да таго, што насіў першадрукар Францыск Скарына. На самім жа аўтобусе былі размешчаны яркія надпісы, якія нагадвалі пра Год кнігі, а ўнутры салона — выказванні знакамітых асоб пра Яе Вялікасць Кнігу.

У аўтобусе меліся буклеты з адрасамі бібліятэк, пералік тых паслуг, што яны аказваюць, спісы новых кніг, якія выйшлі ў выдавецтвах нашай краіны, ды іншая інфармацыя. Цягам усяго маршруту бібліятэкары распавядалі пра свае ўстановы, рабілі агляды

паспяваенны час... І, як пераконвае дырэктар Ганцавіцкага райметад-цэнтра, — амаль ніякіх капіталаўкладанняў у рэалізацыю добрачыннай акцыі.

Ваўкавышчына:

Эрудытам быць прэстыжна. Дырэктар раённага метадычнага цэнтра народнай творчасці аддзела культуры Ваўкавыскага райвыканкама Галіна Чарапок любіць маштабныя акцыі. Я зараз — нават не пра тое, што

пры Цэнтры дзейнічаюць аж тры метадычныя школы, дзе клубнікі раёна перыядычна ўзбагачаюць свае веды ў няпростай навуцы ўдасканалення рэгіянальнай культуры. Я зараз — пра маштабныя творчыя праекты Галіны Іванануны.

Першы звязаны з каманднай гульніей кштату тэлевізійнай "Што? Дзе? Калі?". Але ў ваўкавыскім варыянце яна мае нацыянальны грунт, таму барацьба ідзе за Кубак Волака і Вісіка. 13 кастрычніка адбыўся трынаццаты розыгрыш Куб-

Ганцавічына: у бабуліным куфэрку

Як папоўніць фонд раённага краязнаўчага музея, не ўкладаючы ў справу вялікіх грошай? Не скажу, што адказ на гэтае няпростое пытанне ганцавіцкія метадысты знайшлі імгненна.

"Мазгавы штурм", як распавядае дырэктар РМЦ Ала Занька, нарадзіў раённы праект "Фоталюстэрка маёй вёскі". За яго рэалізацыю ўзялося літаральна ўсё насельніцтва раёна, бо ўсё выключна проста: дастаткова залезці ў бабулін куфэрак, адшукаць здымак-другі, на якіх адлюстраваны гісторыя, культура, побыт ды традыцыі, — і можна прымаць удзел у конкурсе на самы цікавы фотарарытэт.

Праект дзейнічае другі год. У выніку музей перыядычна атрымлівае для сваіх гістарычных экспазіцый унікальныя "фоткі": першая аблава на ваўкоў яшчэ за польскім часам, першы савецкі кінасеанс, выявы партызанскага жыцця пад час Вялікай Айчыннай ці калгасных вясельляў у

ка. Дарэчы, перамагла каманда, што зарэгістравалася пад трынаццатым нумарам... Дык вось, пра маштабнасць. Спачатку гульнія была абласной, потым стала адкрытай і пераўтварылася, па сутнасці, у рэспубліканскую.

Наступны агульнарэспубліканскі праект неўтаймоўнай Галіны Чарапок звязаны з розыгрышам Кубка гумару. І прызначана дадзенае спаборніцтва, як і заўжды, не толькі для работнікаў культуры. Яшчэ адзін доказ таго, што сапраўдны метадыст — ініцыятар, каардынатар і каталізатар любой культурнай акцыі. Інакш кажучы, без яго ўпэўненае развіццё клубнай справы ўявіць немагчыма.

Крэатыў па рэгіёнах адшукаў Яўген РАГІН
На здымках: калектыв "Гасцінец" з Валожыншчыны; фотаздымак 1912 г., адшуканы ў рамках ганцавіцкага праекта "Фоталюстэрка маёй вёскі".

Дыхайце — натуральна

Беларускі ёдаль у сэмпл-варыяцыях

26 кастрычніка ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі адбудзецца канцэрт, прымеркаваны да 20-годдзя гурта "Палац". Ягоны вакаліст Алег ХАМЕНКА — выкладчык Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Мы пагутарылі з ім пра сённяшняе студэнцтва і кадравы дэфіцыт рэгіянальнай культуры, пра развіццё фестывальнага "рокавага" фальк-руху і, натуральна, пра "палацавыя інтэр'еры" ды перспектывы.

— У 1992 годзе "Палац" узяў ды наладзіў менавіта ў сценах тады яшчэ Інстытута культуры. Вы, Алег, былі студэнтам гэтай установы?

— Так. Як і Юра Выдронак, Дзіма Карабач, Юра Белякоў — эстрадна-духавая кафедра. Так што музыку выконвалі розную, у тым ліку і на духавых інструментах. Але быў і хард-рок, і блюз. Збіралі архаічныя афрыканскія блюзы... Зразумелі, што тую блюзавую аўтэнтыку нам спяваць цяжка. Звярнулі ўвагу на тое, што ў нас ёсць уласны, беларускі блюз...

— Наколькі паўплывалі на вас, студэнтаў, "Песняры"?

— Яны прапанавалі новы падыход да акадэмічнага фальклору. Уладзімір Мулявін, Ігар Лучанок ездзілі па вёсках, запісвалі старадаўні аўтэнтычныя спеў. Народная песня трапляла на сцэну праз эстрадна-акадэмічны вакал... А мы выкарыстоўваем старадаўнюю беларускую традыцыйную спеўную манеру, падобныя манеры ёсць у многіх краінах свету, — так званы ёдаль. На Беларусі яна мела шмат разнавіднасцей... Натуральна, нам спатрэбіўся новы падыход да гарманізацыі. "Песняры" разважалі катэгорыямі блюз-рока, вакальна-інструментальнага ансамбля, мы ж прапанавалі катэгорыі, звязаныя з сучаснымі музычнымі напрацоўкамі, у першую чаргу — электроннымі. Ёта дазволіла выкарыстаць шмат адрозных сэмплаў, інакш кажучы — запазычаных тэмбраў...

— Пра "Палац" мы яшчэ пагаворым... Скажыце, што вы выкладаеце ва ўніверсітэце?

— Тэхналогію прадзюсарскай дзейнасці ў музычнай культуры. Ёта падрыхтоўка спецыялістаў, якія маглі б стаць паспяховамі адміністратарамі, дырэктарамі музычных калектываў... Такіх прафесіяналаў цяпер вельмі не хапае, у тым ліку і ў раёнах, дзе таксама з'яўляюцца гурты, цікавыя выканаўцы, ансамблі.

— Нават пры аддзелах культуры, пра што мы таксама пішам...

— Такая карціна — ва ўсім свеце. У мястэчку на некалькі тысяч чалавек моладзь прагне сучаснай культуры. Толькі ў замежжы гурт-пачатковец вельмі хутка звязваецца з менеджарам, а ў нас гэтая індустрыя, на жаль, пакуль адсутнічае, таму сувязь са спецыялістамі не наладжана...

— Вы сёлета сталі мастацкім кіраўніком фальк-фестывалю "Камяніца". Як ацэньваеце ўзровень самадзейных фальк-каманд?

— Я не казаў бы, што гэта самадзейныя каманды. Ёта каманды — аматарскія. Аматыры — часцяком больш шчырыя. І менавіта ў гэтым асяродку адбываецца сапраўдны музычна-культурны рух. Прафесіянал працуе ў "канвеерных" умовах, у абмежаваным фармаце, — павінен выдаваць тое, што ад яго чакаюць. Аматыры жа вольны ад нейкіх абмежаванняў, і ягоная творчасць — сапраўды народная. На сцэне, у тым ліку эстраднай, гэта, лічу, — самае галоўнае. Маю на ўвазе не толькі якасць валодання інструментам, але і якасць мыслення, выбару актуальных тэм. Прафесіянал не можа хутка рэагаваць на грамадскія змены.

— Што адбылося за дваццаць гадоў з "Палацам"? Пастарэлі?

— Год — за два, а той за тры ішоў... Так, змяніліся: памудрэлі. Пасталелі, але не пастарэлі. Самае галоўнае — не скамянелі ўнутрана.

— Колькі слоў пра юбілейную праграму, калі ласка.

— Будуць зусім новыя песні з альбому "Кола грукатала". Выканаем некалькі твораў з нашага праекта падоле беларускай народнай казкі "Салдат-доктар". Але будуць прысутнічаць і старыя кампазіцыі, якія мы любім граць цягам усіх дваццаці гадоў.

— "Палац" — гэта мроя?

— Кожная культура і ў любой краіне пакідала па сабе палацы ды храмы як з'явы-аб'екты, праз якія аднаўляецца мысленне, працягваецца рух наперад.

— А ёдаль нарадзіўся колісь як радасны парыв беларускай душы?

— Так! Натуральнае дыханне наўпрост звязана з натуральнай эмоцыяй, з прывільнай думкай.

— Рычы Блэкмар, напэўна, сяміўся ад хард-рока — цяпер этна-музыку выконвае. А вам сяміўся ад чэго — вы ж дваццаць гадоў запар толькі народнае і гралі?

— А гэта агульнаеўрапейскі рух. Бітлы ў свой час таксама індыйскімі сцірамі зацікавіліся. Заўжды надыходзіць час пошуку глыбіні.

— Алег, скажыце, а калі вы "заб'ём бакі" "Акцяну Эльзы"?

— А мы даўно гэта зрабілі. З пункта гледжання мыслення. Але пакуль не можам гэтага зрабіць з пункта гледжання якасці прамоўшнасці. Музычна-забаўляльная індустрыя Украіны пакуль непараўнальна мацнейшая за беларускую...

Гутарыў Яўген РАГІН
Фота аўтара

кніг сучасных беларускіх пісьменнікаў, а таксама чыталі вершы паэтаў Гомельшчыны.

Названа акцыя — адна з форм рэкламнай работы, што скіравана на папулярныя чытанні сярод жыхароў і гасцей горада.

Антаніна ВАСІЛЬЕВА,
бібліятэкар 11-й гарадской бібліятэкі г. Гомеля
На здымку: удзельнікі акцыі пад час працы
выязной бібліятэкі.

Абсалютна заканамерна, што ледзь не палова канцэрта пройдзе ў выкананні харавых калектываў, у тым ліку Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору імя Р.Шырмы пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі Міхася Дрынеўскага і Дзяржаўнага камернага хору на чале з Наталляй Міхайлавай. Пра кампазітарскі талент Уладзіміра Карызны — "малодша-сярэдняга" загаварылі менавіта пасля з'яўлення ягоных першых харавых твораў. І было гэта яшчэ ў яго студэнцкія гады, калі ён вучыўся ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі па класе кампазіцыі народнага артыста краіны, прафесара Яўгена Глебава. Цікава, што, у адрозненне ад многіх "глебавічоў" (а менавіта так называлі навучэнцаў гэтага кампазітара-класіка, адной з адметнасцей якога была надзвычай яркая па тэмбравых фарбах аркестравая твор-

— **Новым для нашай культурнай прасторы будзе і тое, што атрымаецца, па сутнасці, не аўтарскі канцэрт, а, можна сказаць, сямейны. Наколькі я ведаю, большасць вашых песень, што прагучаць у другім аддзяленні, створаны на вершы бацькі. Вы прынцыпова абралі менавіта яго паэзію?**

— Што значыць: "прынцыпова"? Кожны кампазітар шукае ў паэзіі тое, што яму супадае. Я звычайна знаходзіў гэта менавіта ў творчасці бацькі. І быў, дарэчы, далёка не адзіным у сваіх памкненнях да яго вершаў звяртацца і звяртаюцца, бо яны музычныя ўжо паводле сваёй прыроды. Бацька, дарэчы, таксама музыку ствараў, але на нейкім этапе пераважыла менавіта паэзія.

— **Вы адчувалі сябе нашчадкамі творчых традыцый беларускай інтэлігенцыі, закладзеных, у тым ліку, бацькам-паэтам?**

25 кастрычніка ў Канцэртнай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі адбудзецца творчы вечар беларускага кампазітара Уладзіміра Карызны. Пры згадванні ягонага імені часта дадаюць: Карызны-малодшага, каб адрозніваць ад бацькі — паэта Уладзіміра Карызны. Праўда, апошнім часам "малодшага" сталі называць яшчэ і Карызнам-сярэдным, каб падкрэсліць наяўнасць яшчэ аднаго зорнага пакалення — лаўрэата міжнародных конкурсаў, сусветна вядомага віяланчэліста Івана Карызны. Сярод "малодшых" — не толькі сын, але і дачка кампазітара, лаўрэат міжнародных конкурсаў, скрыпачка Настасся Карызна. Усе яны, разам з жонкай юбіляра — піяністкай Святланай Карызна, таксама прымуць удзел у вечары.

Карызна-бэнд

Творчасць "з працягам"

часць), ён практычна адразу пачаў з самастойнага стылёвага почырку. Менавіта харавога і вакальнага! Бо такую глебаўскую рысу, як каларытнасць тэмбравых фарбаў, перанёс на харавую фактуру. Хор у яго загучаў як цэлы "аркестр чалавечых галасоў", а не толькі як адзіны "калектыўны пачатак".

— У адным канцэрце, — кажа кампазітар Уладзімір **КАРЫЗНА**, — я паспрабаваў з'яднаць адразу два. Ці нават тры. Першае аддзяленне будзе прысвечана акадэмічнай музыцы, прычым не толькі харавой, але і інструментальнай. Сярод прэм'ер, дарэчы, прагучыць "Найгрыш" для віяланчэлі-сола. Гэта першы твор, які я напісаў для свайго сына. Раней да сольнай віяланчэлі не звяртаўся, бо лічыў, што для гэтага інструмента напісана шмат цудоўнай музыкі: не толькі класічнай, але і сучаснай. А гэты вечар усё ж вымуся мяне паспрабаваць. Ну а дачка з жонкай выканаюць маю Санату для скрыпкі і фартэпіяна. Другое ж аддзяленне канцэрта — цалкам эстраднае. Выступяць дуэт "Аляксандра & Канстанцін", Пётр Ялфімаў, Марына Васілеўская, ансамбль народнай музыкі "Бяседа" Белтэлерадыёкампаніі ды многія іншыя. Спадзяюся, слухачы адкрыюць для сябе некалькі новых імёнаў.

— Шчыра прызнацца, гэта было нялёгка. З аднаго боку, на цябе быццам ускладзена місія. З іншага ж — многія лічылі, што праз бацьку на мяне сыплецца манна нябесная. Насамрэч, дабіваўся я ўсяго сам, ён жа толькі дапамагаў — той жа ўласнай творчасцю: мне не трэба было доўга ды напружана, як іншым, шукаць "свайго" паэта, які будзе адчуваць і разумець мяне, можа, лепш за мяне самога.

— **А вашы дзеці? Вы самі "накіравалі" іх у музыку, каб прадоўжыць дынастыю?**

— Не столькі я ці мы з жонкай, колькі тая атмасфера, у якой яны жылі з дзяцінства. Яшчэ з маленства яны ведалі мае песні: спачатку — дзіцячыя, пазней — "дарослыя". А колькі класікі ў доме гучала! У гэтым сэнсе, пэўна, выбар прафесіі быў прадвызначаны, тым больш, што і здольнасці ў іх рана выявіліся. Але я ніколі не "накіроўваў": маўляў, музыка і нічога, апроч яе, — канчатковы выбар кожны рабіў сам. Хаця творчасць — гэта ж не толькі прафесія, але і нешта большае. І мае дзеці сёння — гэта тое, у чым я бачу свой працяг...

**Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

V . I . P .

Дзе "ток" у ток-шоу?

Пра ціхае ТБ, кінаролю брэндаў краіны і не толькі

Гутарка з тэлеведучымі Тамарай ЛІСІЦКАЙ і Глебам МАРОЗАВЫМ выйшла за абсягі абмеркаванняў прынцыпаў поспеху сучаснага ток-шоу. "Культура — найважнейшы з рухавікоў і камертонаў жыцця. Калі замест культурнага кантэксту ўсё сыйдзе ў бізнес ды забавы, то колькі мы яшчэ працягнем?" — сказала пасля інтэрв'ю Тамара. А паколькі наша размова адбылася напярэдадні Дня маці, то вядучая, маці траіх дзетак, дадала: "Унутраную і знешнюю культуру патрэбна настройваць у чалавеку з нараджэння".

Хто вырашае поспех ток-шоу?

— **Наколькі істотна для сужэнцаў — пары вядучых ток-шоу пражываць у эфіры канфлікт, закладзены сцэнарыем?**

Т.Л.: — Добрае ток-шоу будзеца на канфлікце. Іншая справа, што кожную дэталю выпускаў "Не толькі жанчына ведае" мы з Глебам загадзя прагаворваем. Уплыў на эмацыйны фон мае склад гасцей, тое, ці "падаюць" яны пары, а таксама — наша стаўленне да тэмы. Часам меркаванні аказваліся процілеглымі, і тады сварыліся так, што мірыліся ў "жывым эфіры". Бывала, пасля праграмы крыўдзіліся адно на аднаго...

— **Адносна нашых забаўляльных ток-шоу існуе глядацкі стрэс-атып: маўляў, нецікавыя, статычныя, ды і госці — негаваркія...**

Т.Л.: — Мы ацэньваем усё ж такі з пункта погляду вытворчасці...

Г.М.: — Тым не менш, мінус айчынных забаўляльных ток-шоу бачу ў тым, што большасць вядучых не з'яўляецца аўтарамі. Атрымліваецца, чужыя думкі даходзяць да гледача ў скажонай версіі. Адсоль — і ўстрыняць з таго боку экрана...

Т.Л.: — Не пагаджуся: практыка супрацы аўтара і, скажам так, дыктара — натуральная. У вуху вядучага ўсё роўна "гучыць" камандзе аўтар. Таму адгрываюць ролю вопыт, прафесіяналізм, імправізацыя.

Г.М.: — Удакладню: імправізацыя на гатовым матэрыяле.

Т.Л.: — Быў варыянт, паводле якога мы мусілі працаваць з аўтарам. Але я не магу прымусяць сябе падпарадкоўвацца чужому бачанню тэмы. Папрацаваўшы ў Маскве, бачыла, калі з, даруйце, пустышкі дзякуючы добрану "вуху" і камандзе профі рабіўся не вядучы, а цукерачка! І наадварот: шыкоўны вядучы можа стварыць адваротны эфект пры дрэнным мантажы ды бляжым святле.

— **Чаму ў нас часта спрацоўвае менавіта другі варыянт?**

Т.Л.: — Гэта пытанне матывацый і тэхнікі. Асабіста мы імкнемся працаваць максімальна якасна.

Пункт прарыву культурнага ТБ

— **Тамара, як вам бачыцца культурны складнік у тэлеэфіры, з якім вам даводзілася працаваць шмат гадоў: сёння ўнікае адчуванне, што ён зводзіцца да аносаў, рэпартажаў з прэм'ер і "дацкіх" сюжэтаў...**

Т.Л.: — Вобразна кажучы, каня і лань упрэчці ў адзін воз цяжка. Уласна культурнае тэлебачанне, хутчэй, — ціхае. Асабіста мне дастадобы праграмы, дзе задача — не пакрычаць, а пагутарыць. Не люблю рэаліці-шоу, з жахам гляджу прайм-таймавыя ток-шоу, але як тэлевізійчык бачу, што яны шыкоўна манціруюць сюжэты! А ўрэшце, калі вынесці "за дужкі" рэйтінгавых монстраў, якія не зважаюць асабліва на рэфлексію, асноўны масіў забаўляльнага сегмента не такі ўжо і бліжэй: ён рухае наперад тэхналогіі і прымушае развівацца сам жанр.

— **Але праз яго сучаснае ТБ называюць не інакш, як "акрыня"...**

Т.Л.: — Сумясціць у адным канале культурны ды забаўляльны складнікі, відаць, і немагчыма. Таму ў буйных медыяхолдынгах, пры магчымасці, ствараюць культурны праект, не задумваючыся пра яго рэйтінгавасць. Умоўна кажучы, гэта рэпутацыйны праект. Аўдыторыі ў падобным выпадку не важнае мільгаценне кадраў, мантаж. Галоўнае — персана ў кадры. Сусветная тэндэнцыя: культурнае ТБ пайшло эканамным шляхам, адыходзіць ад візуальных эфектаў. Так, праз тое губляецца малады глядач, але заўжды знаходзіцца пункт прарыву "да маладога мозгу", калі сумяшчаюцца крэатыўныя хады і непасовае начынне...

Пра кіно і брэнды

— **Сёння для Мінска распрацоўваецца турыстычны брэнд. Дзейным сродкам папулярызавання кіно ды літаратура. Мо і ваш "Ціхі цэнтр" змог бы заняць нішу ў шэрагу мінскіх брэндаў? Балазе аднайменныя раманы і серыялы ўжо маюцца...**

Т.Л.: — Я чыпер не кажу пра канкрэтны "ціхі цэнтр" як пра месца развіцця падзей у кнізе або на экране. Хутчэй — пра яго як пра тыповую мінскую з'яву. Прыгадваю, скажам, кварталы ў глыбіні сённяшняга праспекта Пераможцаў — Ракаўскае прадмесце, якое студэнткай малявала на эцюдах. Ну чым не брэндавы кавалак горада быў?..

Г.М.: — І найдакладней такія мясціны вызначаць госці краіны. Мы можам рабіць стаўку на адны аб'екты, а турысты прыедуць паглядзець на нешта іншае. Прыгадайма прыклад Эйфелевай вежы, якую парыхане хацелі ў свой час разабраць. Калізей рымляне не збіраюцца аднаўляць, бо гэтыя руіны — яшчэ і звышпрыбытковы аб'ект турбізнесу. Карацей, турыстаў цікавіць тое, што носіць адбітак рэальнай даўніны.

— **На якія мясціны, на вашу думку, "кляюць" госці Мінска і, шырэй, Беларусі?**

Т.Л.: — Прымаючы час ад часу турыстаў, пераканаліся: ім цікавыя Траецкае прадмесце, Нацыянальная бібліятэка, "Дудуткі" і... Камароўка, дзе прадаецца брэндавае сала.

Г.М.: — Радуе і рух, звязаны з абуджэннем цікавасці да нашай мінушчыны — як з боку землякоў, так і іназемцаў. Літаральна пару тыдняў таму давалося пабываць у Мірскім замку: гэта музей з сапраўды высокатэхналагічным начыннем, роўны іншым еўрапейскім аналагам.

Т.Л.: — Аматарам аўтэнтычнай даўніны вярта наведальнікі многія іншыя помнікі спадчыны, праца над захаваннем якіх толькі распачынаецца, а турмаршруты іх чамусьці абмінаюць.

— **Так, па-за маршрутамі ў Мір, Нясвіж, Брэсцкую крэпасць і Белавежскую пушчу застаецца столькі непаўторных мясцін...**

Г.М.: — Такая сусветная тэндэнцыя, што вынікае з планавання турбізнесу. Рэдкі турыст "рызыкне" паехаць па "няходжаных" мясцінах.

Т.Л.: — Да прыкладу, у Іспаніі, пастаяўшы ў чэргах пад спякотным сонцам, мы ўсёй сям'ёй рушылі па мясцінах, не пазначаных у гідых і на картах як найпершыя адметнасці. Іншая справа, што там няма праблем з інфраструктурай. Ды і наяўнасць раскручаных праз фільмы постацей мінулага ды мясцін мае ўплыў на турыстаў.

— **Дык ці маеце інтарэс да ўваблення на кіна- або тэлеэкране асоб нашай гісторыі?**

Т.Л.: — Мне гэта вельмі цікава, але фантазіраваць на тэму гісторыі я не ўмею. З іншага боку, радуе праца калег. Ведаю, што здымаецца вострасюжэтная карціна на аснове нацыянальнай легенды. Ідзе таксама праца над фільмам Аляксандра Міты пра стасункі Шагала і Малевіча ў Віцебску. Што да мяне, дык гатова напісаць сцэнарый меладрамы, стужкі пра "змрочны ўнутраны свет" сучаснай жанчыны...

— **А жанчыны з беларускай гісторыі?**

Т.Л.: — Рэгіна Саламея Русецкая-Пільшынова — вострасюжэтная меладрама атрымалася б: і муж здраўдзіў, і царскія пашаноты, і галота, і атрута, і грошы, і талент вялікі... Драматычныя гісторыі Алаізы Пашкевіч ды Ларысы Геніюш таксама маглі б крануць сучасніка...

Г.М.: — А я яшчэ містычную геранію нагадаю — Барбару Радзівіл...

Т.Л.: — Або мае бабулі — Яўгенія Іванаўна ды Ганна Ануфрыеўна, пра каго напісала сцэнарый: сучаснасць — і яны, мілыя. Геранічныя жанчыны, што вырастцілі па чацвёра — пяцёра дзяцей, перажылі вайну...

Распытваў Фёдар АФАНАСЬЕВ

Адным з характэрных пастановач-ных нацюрмортаў Фалька быў нацюрморт з двюма бутэлькамі і глечыкам. Тры прадметы мастак устанавіў на стале ў рад — яны былі падзелены амаль роўнымі прамежкамі. Кожны з іх існаваў нібыта сам па сабе. Трэба было знайсці іхнія сілуэты, дакладна акрэсліць край стала, на якім яны стаялі. Аб'ём меў адчувацца гэтак сама востра, як і сілуэт. Навучэнцы павінны былі змагацца з прыблізнасцю, перамагчы яе, падпарадкаваць сябе прадмету ды, разам з тым, захаваць уладу над ім, вылучаючы з яго і філасофію, і настрой. І калі вучань адчуе ў нацюрморце драматычную напружку — стрыманую, засяроджаную, — тады мэта будзе дасягнута. Іншым разам Фальк рабіў нацюрморт больш складаным, больш шматпланавым, дзе глянцкая характарыстыка прадметаў страчвала сваю адназначнасць. Такі быў нацюрморт з фікусам: аб'ёмы агнупуліся ў такіх адносінах з мяркуюмымі светлавымі крыніцамі, што яны кідалі па тры цені, неслі па ўсёй паверхні блікі. Гэта, аднак, паводле Фалька, не павінна прывесці да прыярэтнага паветранага асяроддзя. Прадмет уладарыць — прадмет у сваім аб'ёме, у падкрэсленай пабудове сваёй формы, у яе структуры. Аб'ядноўвае не паветранае асяроддзе, а матэрыяльная аднастайнасць целаў, якія патрабуюць ад навучэнцаў складанага жывапіснага ўвасаблення і сваёй паверхні, і сваёго аб'ёму ценю, блікі становяцца сродкам той распрацоўкі жывапіснай паверхні, якая дае адчуванне нічым не парушанай шчыльнасці матэрыі, пастаянства яе быцця.

Безумоўна, у педагагічнай сістэме Фалька адбіваліся ўрокі Сезана. Але не ў капіраванні манеры ці ўлюбёнай колеравай гамы, а ў засваенні прынцыпу жывапісу, у падыходзе да паверхні палатна, у святым стаўленні да кожнага сантыметра, у імкненні да "жывапіснай несупыннасці". Ангеліна Васільеўна распавяла мне, як Фальк пісаў старога віцебскага натуршчыка, дэманструючы вучням, як вытанчана можна распрацаваць колеравыя плямы, захоўваючы пры гэтым агульныя суадносіны. Напрыклад, чорную вопратку старога Фальк выканаў з выкарыстаннем шматлікіх адценняў карычневага, зеленавата-аліўкавага, шэра-бэзавага. Пры гэтым кожнае адценне не гублялася ў агульным асяроддзі, як у імпрэсіяністаў, а нібыта набывала сваю ўласную паверхню. У колеравай гаме, як і ў рытміцы, усё будавалася на мяккіх пераходах ды суадносінах. Фальк як мастак-педагог Віцебскага мастацка-практычнага інстытута шмат увагі надаваў спасціжэнню законаў перадачы прадметна-аб'ёмнай формы пры дапамозе цалкам жывапісна-каларыстычных рашэнняў. З яго з'яўленнем у Інстытуце павяляла чымсьці свежым, новым, незвычайным у галіне глянцкіх пошукаў. І гэта многія навучэнцы хутка ацанілі.

Звычайна Фальк прыходзіў да сваіх вучняў у майстэрню ў дакладна вызначаны час — пасля 11-й — і пачынаў абход ад мальберта да мальберта: адзін дзень абыходзіў правую, другі — левую палову майстэрні. Размаўляў заўсёды нягучна, глухавата, інтымна, нібыта аналізуючы ўбачанае. Разважаў услых сам з сабой — пра карціну, пра жывапіс, пра колеравую дысцыпліну, пра пачуццё формы, аб'ёму, прасторы. Раў навучэнцам трымаць пад падушкай аповесць Іогаля "Партрэт", лічачы гэтую кніжку своеасаблівай бібліяй для сапраўднага мастака. Вучні паважалі яго не толькі як педагога і жывапісца, але і як уважлівага і добра-злычлівага чалавека. Пераходзячы ад мальберта да мальберта, Роберт Рафаілавіч пытаўся пра самаадчуванне ды настрой сваіх навучэнцаў; калі каму-небудзь было ніякавата, прыносіў ежу. Ягоня размовы наконт мастацтва поўніліся прыкладамі з класічнага і сучаснага жывапісу, архітэктуры, паэзіі, музыкі (ён сам цудоўна граў на піяні-

Роберт Фальк.

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 40 — 41.)

...У Мастацка-практычным інстытуце Фальк, у асноўным, займаўся нацюрмортам. Ён лічыў, што яго вучні павінны навучыцца рэалізоўваць ідэю прадмета ў акаляючай прасторы, ідэю яго канструкцыі, хацеў, каб яны пазбягалі якіх-кольвечы асацыяцый: гэтыя прадметы мусілі выказаць той сэнс, які ім уласцівы. Прадметы ён выбіраў самыя простыя: бутэлькі, талеркі, гаршчкі — на фоне аркуша ці палатна, радзей — простыя шклянкі, пудзіла птушкі ці папяровыя, размалёваныя анілінам, кветкі, набытыя на рынку. Праўда, іншым разам ставіў і "ядомыя" нацюрморты: вэнджаную рыбу, жытні хлеб, буракі ці цыбулю, — але іх наўмысна палівалі газай ці растваральнікам, каб пазбегнуць спекусы. Карацей, рэчы былі да смешнага простыя. Як і сам свет гэтых рэчаў, жывапісны стыль, паводле Фалька, павінен быць простым і зразумелым, каб валадарыла поўная дакладнасць, строгаць, нават суроваць, іншым разам выказаная ў праграмнай якасці, якая сталася адным з кодаў фалькаўскага жывапісу. Адчуваецца прынцыповае адрозненне ад супрэматызму ўнавісаўцаў?..

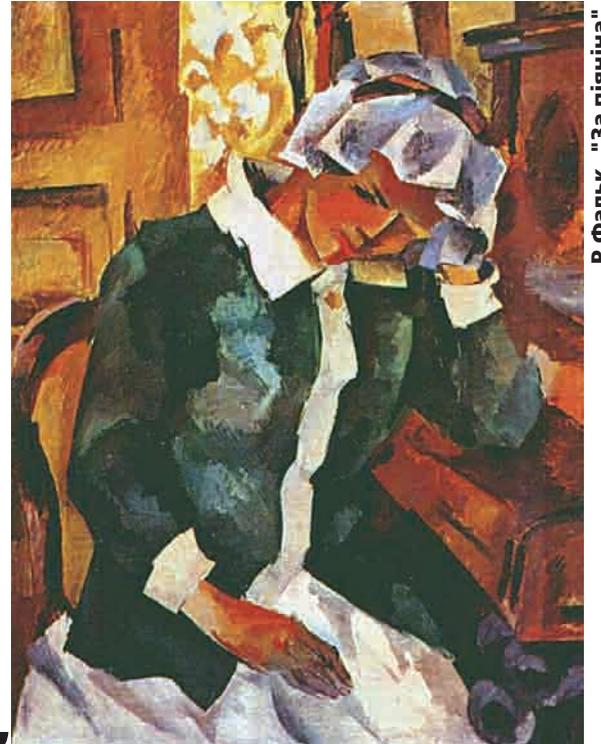
важна варанай капустай, угаворваючы сваіх маладых калег "дзеля карысці здароўю" перайсці на гэтую дыету. Аднак угаворы звычайна не дапамагалі: вучні любілі больш "грубую" ежу.

У Віцебску Фальк напісаў небагата карцін. Па-першае, шмат часу забірала педагагічная праца: "...Усё больш і больш я павінен быў выдаткоўваць сябе ў іншых галінах. Школьная праца пачала ўсё больш забіраць сіл...". Па-другое, адносіны з жонкай Кірай Канстанцінавай-Аляксеевай таксама забірала шмат сіл: у 1921-м

ропка пераносіў на палотны. Іншым разам у іх адбываўся спецыфічна фалькаўскі прынцып "лірычнага кубізму", калі выявы дамоў і вуліц ён "складаў" з прамавугольнікаў ды квадратных паверхняў, адрозных па колеравым якасцях — ружовых, жоўтых, аранжавых, зялёных, блакітных, шэрых, — але набліжаных адна да адной ("Пейзаж з чырвонымі хатамі", "Дрэвы ля плота", "Віцебск"). З нацюрмортаў віцебскага перыяду захаваліся "Кнігі", "Кнігі і графін", "Нацюрморт з посудам". З партрэтаў — "Аўтапартрэт з перавязаным вухам" (проста як у Ван Гога!) на фоне драўляных дзвярэй і "Партрэт мастака Льва Зевіна", дапісаны пазней у Маскве.

Не будзем забываць, што ў Віцебску Фальк таксама кіраваў пленэрамі і займаў пасаду загадчыка Музея сучаснага мастацтва пры мастацкай школе,

стэрню. Вучні ўжо ведалі, што іх настаўнік пакідае Інстытут і з'яджае ў Маскву, бо, па ягоных словах, кіраўніцтва ВХУТЕМАСа патрабуе яго пастаяннай прысутнасці там. Гэтым днём навучэнцы сабраліся амаль усе. Мальберты стаялі шчыльна. У куце — мост для натуры, табурэткі, драпіроўкі, сціплы рэквізіт. Жалезная печ "буржуйка", ад якой ішоў комін у акно. На коміне боўталіся бляшанкі, каб вада паства дажджу не капала на галовы. У спецыяльнай нішы захоўваліся бярозавыя дровы: паліць печ. У той дзень вучні не пісалі пастановак, а слухалі фалькаўскія развагі наконт розных пытанняў творчасці. "Калі раніцай пракрычыць певень, — казаў ён, — з розных бакоў, у адказ яму, чуюцца далёкія галасы іншых пёўняў. Гэтак сама пераклікаюцца адно з адным у натуры падобныя колеры. Аднойчы, калі я пі-

Р. Фальк. "За піяніна".

Роберт Фальк у Віцебску "Я ўбачыў у глыбіні пейзажу чырвоную рабіну..."

Р. Фальк. "Чырвоная мэбля".

на). Разважаў пра Рэмбранта, Веласкаса, Тыцыяна, Шардэна, Руо, захапляўся талентам Суціна, Мадзільяні, Маціса. Дарэчы, ён быў (разам з К.Каровіным) першым з рускіх мастакоў, хто па заступках ацаніў нашага земляка Хаіма Суціна.

У 1921 годзе і ў Віцебску стала вельмі цяжка не толькі са станам матэрыяльнай базы Інстытута, але і з харчаваннем. Але Фальку было трохі лягчэй, чым вучням: ён быў строгім вегетарыянецам і харчавалася пера-

мастак з ёю яшчэ быў у афіцыйным шлюбе. А тут яшчэ і новая пасія — Раіса Ідэльсон... Тым не менш, Фальк хадзіў на эцюды і пісаў. Многія віцязьчане бачылі яго то на беразе Дзвіны, то на ўскрайку горада, то на рынку ці ў навакольных вёсках. Ён любіў жыццё патрыярхальнага Віцебска з яго рознакаляровымі хаткамі, што караскаліся на ўзгоркі, з ягонай нетаропкай мітуслівасцю. У спакойным рытме беларускіх пейзажаў плылі ягоныя роздумы пра прыроду, якія ён гэтак сама нета-

што таксама было вельмі важна для аўтарытэту Роберта Рафаілавіча сярод моладзі і калег, хаця і негатыўна адбівалася на яго творчасці. А яшчэ Фальку даводзілася часта перасоўвацца паміж Віцебскам і Масквой: ён быў прафесарам жывапісу ВХУТЕМАСа, дзе пастаянна выкладаў (да 1927 года). Акрамя гэтага, ён атрымліваў заработную плату ў Маскоўскай калегіі па справах мастацтва аддзела выяўленчага мастацтва Наркамасветы. Да таго ж, складаныя сямейныя абставіны не дазвалялі яму надоўга з'яджаць з Масквы: сыну Фалька — Валерыю споўнілася чатыры гады, і трэба было пастаянна дапамагаць сям'і матэрыяльна. Дарэчы, Валерый Фальк таксама стаў мастаком: я бачыў адзін ягоны твор у Ташкенцкім мастацкім музеі. Па стане здароўя ён быў вызвалены ад вайскавай службы, але, калі пачалася вайна, даведку гэтую сваю, трапіў у вайскове вучылішча, ваяваў. У 1943-м пад час бою быў цяжка паранены і памёр у шпіталі...

...І вось прыйшоў апошні дзень знаходжання Фалька на віцебскай зямлі. Як і заўсёды, а 11-й ён прыйшоў у май-

саў лясны пейзаж, нечакана прайшла дзючына ў ярка-чырвонай сукенцы, і адразу я ўбачыў дзесьці ў глыбіні майго пейзажу чырвоную рабіну, якую раней не заўважаў. Чырвоную палоску ў небе..." Увогуле, пра колер Фальк мог гаварыць гадзінамі, без стомы.

За колькі месяцаў перад прыездам у Віцебск мастак напісаў сваю знакамітую "Чырвоную мэблю" (я вельмі люблю гэты твор), якую крытыкі назвалі "Тайнай вясчрай рэчаў": так магутна прадстаўлена тут унутранае дзеянне. І сапраўды, у гэтай кароўнай карціне (вакол круглага стала — розныя крэслы і канапа ў палымяна-чырвоных хахлах) адлюстраваны душэўныя віхуры часу. Рэчы, што збіліся ў кучу, выпраменьваюць трывожна-мільгаючае святло са сваіх неспакойных глыбін. Вострыя драматычныя перажыванні проста выгліскваюцца з палатна і нясуць у сабе знічкі жорсткага ды безнадзейнага часу.

Фальк як творца імкнуўся не ўдзельнічаць у той палітычнай і мастацкай барацьбе, якая тады разгарнулася ў савецкай Расіі. Але, хацеў ён гэтага або не, яго пластычныя вобразы неслі ў сабе водгукі гэтай барацьбы — нават у "бессюжэтных" нацюрмортах, нават у "нетэматычных" пейзажах. І, мабыць, Віцебск прывабіў мастака яшчэ і таму, што ён стадыяваўся знайсці тут спакой творчай душы, які "мроіўся" яму ў Маскве, а галоўнае — знайсці мару, хай і нерэальную, аб нараджэнні звышмастацтва і свету, насычанага толькі ім! Менавіта гэта і адрознівала віцебскі авангард ад усіх папярэдніх і ўсіх наступных мастацкіх плыняў і культур...

Барыс КРЭПАК

МУЗЕЙ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
■ Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
■ Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:
■ "Майстар і вучні" (да 70-годдзя з дня нараджэння Ф.Гумена).
■ "Мастакі Парыжскай школы з Беларусі".
■ "Генадзь Буралкін. Скульптура і графіка".
■ "Каралеўскія скарбы: еўрапейскія шэдэўры 1600 — 1800".

3 калекцыі
Музея Вікторыі і Альберта (Лондан).
■ Партрэт Войцэха Пуслоўскага пэндзля Валенція Ваньковіча.
■ **Слущкі паясы** з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Літвы.
■ "Ані. Бласлаўены вобраз армянскай сталіцы" (фотавыстаўка Армена Казарана).

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."**

г. Мінск, вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.

■ Пастаянныя экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.". ■ "Цярноўнік крэсаў" (сямейнае фота Ваньковіча-Вайніловіча, прысвечанае Эдварду Вайніловічу, заснавальніку Чырвонага касцёла). ■ "Аўтапартрэт" Валенція Ваньковіча (выстаўка аднаго твора).

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Беларуская поспілка".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". ■ "Вясельныя традыцыі Усходу. Японія. Індыя. Карэя".

МУЗЕЙ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Водбіліскі ваеннай славы".

■ "Мастацтва ў гарадскога культуры XIX — пач. XX стст.". ■ "Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска".
Выстаўкі:
■ Выстаўка плаката У.Крукоўскага "Старонкі гісторыі".
■ "Піліп Орлік — аўтар першай украінскай канстытуцыі".

Дом-музей ІЗ'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Выстаўка майстроў ласкутнага шыцця "Ласкутны блюз".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі раён.

Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Мір стары — Мір новы" (фотавыстаўка).
■ "Рэальнае і міфічнае ў скульптуры" (Л.Нішчык).
■ "Мой родны край" (П.Абадзінскі).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
■ "Шляхам Янкі Купалы да Якуба Коласа" (дэманструецца ў філіяле "Мікалаеўшчына" Музея Якуба Коласа, у Мемарыяльнай сядзібе "Смоўня").
■ Выстаўка з уласных фондаў музея да 100-годдзя з дня нараджэння Максіма

Танка "Я заўжды помню голас твой".

■ "Таямніцы Дома Песняра": інтэрактыўная гульня-віктарына для дзяцей малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту па экспазіцыі Музея Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

■ Экспазіцыя "Шляхі" з 3D-праглядам.
■ "Неўміручая Паўлінка".
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:
■ "Апякункі паэтычных нябёс".
■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
■ "Няхай світае свету!"
■ "Ходзіць Сон ля вакон..." (прысвечана беларускай перадачы "Кальханка").

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "1812 г. Вайна і мір".

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ "Да Ліверпуля з Гомеля... 101 год" (С.Халадзіліна).
■ "Старадаўнія гарады

Беларусі ў кнігах і арт-фактах".

■ Персанальная выстаўка К.Раждзевенскай "Прыватная калекцыя".
■ "Беларускія землі на геаграфічных картах XVI — пач. XXI стст.". ■ "Даспехі і ўзбраенне Заходняй Еўропы XVI — XVII стст.". ■ Выстаўка "Кніжная літаграфія Алены Лось".
■ "Адрас: Савецкі Саюз".

Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы".
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея.
■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).

Аб'ява*

ОАО "Гомель-Белпромкультура"
специализированное предприятие по комплекции объектов культуры

предлагает любое звуковое и световое оборудование производства предприятий Республики Беларусь

Форма оплаты любая. Доставка и монтаж.

г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

**Экспазіцыя:
"Уладальнікі
Гомельскага маёнтка
Румянцавы і Паскевічы".**

Выстаўкі:
■ "Свет класікі".
■ "Класікі беларускага жывапісу XX ст.". Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Выстаўка жывапісу В.Самко

"Вандроўка ў тысячу вёрст пачынаецца з першага кроку".
■ Куток жывых экзатычных рэптылій. Зімовы сад

Свет субтрапічных раслін і жывёл.
Працуюць рэстаўрацыйныя майстарні і аддзел па турызме (вул. Кірава, 8).

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
ГОРАДА ГОМЕЛЯ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 32.
Тэл.: (80232) 74-28-23.

Экспазіцыі:
■ Інтэр'еры гарадскога асабняка к. XIX — пач. XX ст.
■ Прагулкі па старым Гомелі.
■ Гісторыя Гомеля ад старажытнасці да пачатку XX ст.
Выстаўкі:
■ Фотаапараты і фотатэхніка XX ст. (каля 100 адзінак).

**ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ**

г. Гродна, вул.
Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:
■ "Рэлігія і культура ў Беларусі".
■ "Эпоха. Час. Будынак".
Выстаўкі:
■ "З крыніц спрадвечных".

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул.
Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ Выстаўка "Хайленцрыў Афганістан: тады і цяпер".
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ "Музей крыміналістыкі".

**ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ**

г. Ліда, вул.
Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Пастаянная экспазіцыя "Прырода Лідчыны".
Выстаўкі:
■ "Вядзём пачатак свой ад Гедзіміна...".
■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст.". ■ Выстаўка адной карціны "Партызаны".
■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!".
■ "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".
■ Турыстычна-пазнавальная праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

■ Рэспубліканская мастацкая выстаўка, прысвечаная 130-годдзю з дня нараджэння Я.Купалы і Я.Коласа.
■ Юбілейная выстаўка В.Нямцова і У.Рынкевіча.
■ Выстаўка К.Штэка "Нічога не вырашана".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая плошча, 1.
Тэл.: 327 26 12.

■ Выставачны праект "Пастулат" (дизайн, жывапіс, графіка, фота, скульптура).

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНИЦКАЯ
ГАЗЕТА
Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637,
выдадзена
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Міхаіл БАРАЗНА,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Кацярына ДУЛАВА,
Валентын ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Марына САМОНЧАНКА
(адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНАВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВІРЫН.
Спецкарэспандэнты:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загадчык аддзела
фотайлюстрацый —
Юрый ІВАНОЎ

Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.
Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23
Тэлефон/факс:
(017) 334 57 41
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334 57 41
www.kimpress.by
E MAIL: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы
не рэанзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю
паведмяюць сваё
прозвішча, поўнае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца працы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.
"Матэрыял на правах
рэкламы.

"Культура", 2012.
Індэкс 63875, 638752
Наклад 7794
19.10.2012 у 15.30
Замова 4709
Дзяржаўнае прадпрыемства
"Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзейнасць
ЛВ №02330/0003879
ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар —
ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара —
КРУШЫНСКАЯ
Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара
па маркетынгу —
СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл.: (017) 290 22 50
(прыёмная).
Бухгалтэрыя:
тэл.: (017) 334 57 35

